

Uchwała Nr 1419/12
Zarządu Powiatu w Stargardzie Szczecińskim
z dnia 12 lipca 2012 r.

**w sprawie zaopiniowania projektu „Programu Ochrony Środowiska dla gminy
Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019”**

Na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) oraz art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zmianami) Zarząd Powiatu uchwała, co następuje:

§ 1. Postanawia się zaopiniować pozytywnie projekt „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Wydziału Środowiska.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Waldemar Gil – Starosta Stargardzki

Marek Stankiewicz – Wicestarosta Stargardzki

Iwona Wiśniewska – Członek Zarządu

Ireneusz Rogowski – Członek Zarządu

.....

.....

.....

.....

UZASADNIENIE

Programy ochrony środowiska opracowywane są dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa. Programy są opracowywane na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zmianami), projekt gminnego programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez zarząd powiatu.

W dniu 29.06.2012 r. wpłynął wniosek znak DP/JW./50/VI/2012 Pani Joanny Witkowskiej z firmy ABRYS Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Dalekiej 33 w Poznaniu działającej z pełnomocnictwa Wójta Gminy Stara Dąbrowa, o zaopiniowanie projektu „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019”.

Do wniosku dołączono jeden egzemplarz „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019” oraz jeden egzemplarz „Prognozy oddziaływania na środowisko programu ochrony środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019” (w formie papierowej oraz w formie elektronicznej).

Po przeanalizowaniu projektu „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019” stwierdzono, że jego założenia spełniają wymagania art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zmianami).

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019” obejmuje analizę aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, a także wynikające z przeprowadzonej analizy priorytety i zadania. Program zawiera wykaz przedsięwzięć niezbędnych do realizacji ze wskazaniem źródeł ich finansowania.

W związku z powyższym podjęcie uchwały uważa się za zasadne.

DYREKTOR
Wydziału Środowiska

Jerzy Marciniak

Załącznik Nr.....

uchwały Nr..... 1419/12

WÓJT GMINY STARA DĄBROWA
Zarząd Powiatu w Starogardzie Szczecińskim
z dnia..... 12.07.2012.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY STARA DĄBROWA
NA LATA 2012 – 2015
Z PERSPEKTYWĄ DO 2019**

Kwiecień 2012 r.

ABRYŚ

ul. Daleka 33, 60 – 124 Poznań

tel. (+48 61) 65 58 100

fax: (+48 61)65 58 101

www.abrys.pl

e – mail: projekty@abrys.pl

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY STARA DĄBROWA
NA LATA 2012 – 2015
Z PERSPEKTYWĄ DO 2019**

Zespół autorski:

mgr Joanna Witkowska

mgr Michał Grek

mgr Magdalena Ferfet

1.	WSTĘP	7
1.1.	PRZEDMIOT OPRACOWANIA.....	7
1.2.	ZAKRES OPRACOWANIA.....	7
1.3.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	7
1.4.	ŹRÓDŁA DANYCH.....	7
1.5.	POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA.....	8
2.	CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
2.1.	RZEŻBA TERENU.....	10
2.2.	WODY PODZIEMNE.....	11
2.3.	WODY POWIERZCHNIOWE.....	12
2.4.	KLIMAT.....	14
2.5.	SPOŁECZNOŚĆ.....	15
2.6.	GOSPODARKA.....	15
2.7.	UŻYTKOWANIE TERENU.....	16
2.8.	INFRASTRUKTURA INŻYNIERYJNO-TECHNICZNA.....	16
2.8.1.	<i>Zaopatrzenie mieszkańców w wodę</i>	17
2.8.2.	<i>Odprowadzanie ścieków komunalnych</i>	17
3.	OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	19
3.1.	FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	19
3.1.1.	<i>Zespół przyrodniczo-krajobrazowy</i>	19
3.1.2.	<i>Pomniki przyrody</i>	19
3.1.3.	<i>Obszary NATURA 2000</i>	19
3.1.4.	<i>Parki i zadrzewienia</i>	20
3.1.5.	<i>Obszary cenne przyrodniczo</i>	20
3.1.6.	<i>Obszary cenne faunistycznie</i>	20
3.2.	OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW.....	20
3.3.	OCENA ZAGROŻENIA.....	21
3.4.	OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	22
3.4.1.	<i>Potencjalne źródła zanieczyszczenia gleb na terenie gminy</i>	24
4.	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	24
4.1.	MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ.....	24
4.1.1.	<i>Analiza zużycia wody</i>	24
4.1.2.	<i>Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło</i>	25
4.2.	WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.....	25
4.2.1.	<i>Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru</i>	25
4.2.2.	<i>Możliwości wykorzystania energii wodnej</i>	25
4.2.3.	<i>Analiza stopnia korzystania z energii biomasy i biogazu</i>	26
4.2.4.	<i>Analiza wykorzystania energii słonecznej</i>	26
4.2.5.	<i>Analiza możliwości wykorzystania energii geotermalnej</i>	26
4.3.	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY.....	28
4.4.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	29
4.5.	OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH ORAZ ZASOBÓW NATURALNYCH.....	31
4.5.1.	<i>Analiza stanu istniejącego wód powierzchniowych i podziemnych</i>	31
4.5.2.	<i>Zagrożenia wód powierzchniowych</i>	31
4.5.3.	<i>Monitoring wód podziemnych</i>	32
4.5.4.	<i>Zagrożenia wód podziemnych</i>	32
4.6.	OCHRONA POWIETRZA.....	32
4.6.1.	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	32
4.6.2.	<i>Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska</i>	35
4.7.	ODDZIAŁYWANIE HAŁASU.....	36
4.7.1.	<i>Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska</i>	37
4.8.	POWAŻNE AWARIE.....	38
4.9.	ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	38
4.10.	EDUKACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	38
5.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	40
5.1.	INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU.....	40
5.1.1.	<i>Instrumenty prawne</i>	40
5.1.2.	<i>Instrumenty finansowe</i>	43
5.1.3.	<i>Instrumenty społeczne</i>	44
5.1.4.	<i>Instrumenty polityczne</i>	44

5.1.5. Instrumenty strukturalne.....	44
5.2. ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	44
5.3. SYSTEMY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO.....	45
6. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ WŁASNYCH I KOORDYNOWANYCH, W PODZIALE NA INWESTYCYJNE (I) I POZAINWESTYCYJNE (P) PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU.....	45
7. PODSUMOWANIE	54
8. LITERATURA	54

Spis Tabel:

Tabela 1 Charakterystyka większych jezior na terenie gminy Stara Dąbrowa	13
Tabela 2 Liczba mieszkańców w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005-2010	15
Tabela 3 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na terenie gminy Stara Dąbrowa.....	16
Tabela 4 Użytkowanie gruntów w gminie Stara Dąbrowa	16
Tabela 5 Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005 - 2011 – sieć wodociągowa	17
Tabela 6 Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005 i 2010 – sieć kanalizacyjna	18
Tabela 7 Wyniki badań odczynu gleby za lata 2010-2011 w gminie Stara Dąbrowa	23
Tabela 8 Wyniki badań zasobności gleby w makroelementy za lata 2010-2011 w gminie Stara Dąbrowa.....	23
Tabela 9 Wyniki badań zawartości mikroelementów przyswajalnych dla gminy Stara Dąbrowa	23
Tabela 10 Zużycie wody na jednego mieszkańca w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005-2010.....	24
Tabela 11 Rodzaje odpadów składowanych na składowisku odpadów w Łęczycy.....	29
Tabela 12 Ilość odpadów komunalnych odebranych i zebranych z terenu gminy Stara Dąbrowa	30
Tabela 13 Ilość odpadów opakowaniowych zebranych i odzyskanych na terenie gminy stara Dąbrowa	30
Tabela 14 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu stargardzkiego	33
Tabela 15 Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2010 r.	35
Tabela 16 Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony roślin w 2010 r.	35
Tabela 17 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	36
Tabela 18 Ruch kołowy na drogach wojewódzkich w gminie Stara Dąbrowa w 2010 r.	37
Tabela 19 Cele i działania POŚ (województki i powiatowy)	45
Tabela 20 Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych przewidzianych do realizacji w ramach Programu ...	47

Spis Rysunków:

Rys. 1. Położenie Gminy Stara Dąbrowa na terenie powiatu stargardzkiego	9
Rysunek 3 Prowincje i okręgi geotermalne w Polsce.....	27
Rysunek 4 Potencjalne zasoby wód i energii zawarte w poszczególnych prowincjach i okręgach geotermalnych	28

LEGENDA SKRÓTÓW:

ARIMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
 GUS – Główny Urząd Statystyczny
 GZWP – główny zbiornik wód podziemnych
 IMiGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
 KDPR – Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
 NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
 OZE – odnawialne źródła energii
 OWO – obszar wysokiej ochrony wód podziemnych
 PZD – Powiatowy Zarząd Dróg
 RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
 WPF – Wieloletni Program Finansowy
 WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
 WZMIUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
 ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich,

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Dąbrowa przyjętego uchwałą Nr .....Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia .....r. w sprawie przyjęcia "Programu ochrony środowiska dla gminy Stara Dąbrowa

1.2. Zakres opracowania

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do roku 2016. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Dąbrowa na lata 2012–2015 z perspektywą do 2019 r., określająca kierunki polityki ekologicznej należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji Polityki Ekologicznej Państwa, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Potrzeba tej aktualizacji wynika z prawa ochrony środowiska. Stwarza to, z jednej strony szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągnięcia celów wspólnotowej polityki ekologicznej, określonych w Szóstym Wspólnotowym Planie Działań w zakresie środowiska naturalnego.

Prawo ochrony środowiska w art. 17 ust. 1 wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania programu ochrony środowiska, zgodnie z wytycznymi opracowania i przyjęcia przez państwo Polityki Ekologicznej. Programy Ochrony Środowiska są tak zwanymi aktami oddziaływania, z czego wynika, że mają stymulować do podejmowania określonych działań podmioty oddziałujące na środowisko.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.). Zgodnie z przepisami ww. ustawy z wykonania programów gminy sporządzają co 2 lata raporty, które przedstawiane są radzie gminy (art. 18 POŚ). Aktualizacja programu ochrony środowiska jest odzwierciedleniem Polityki Ekologicznej Państwa, mającym wdrożyć jej ustalenia na odpowiednio niższym poziomie. Politykę Ekologiczną Państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

1.4. Źródła danych

- o Urząd Gminy Stara Dąbrowa,
- o WIOŚ Szczecin,
- o GUS,
- o Wojewódzki Zarząd Dróg w Szczecinie
- o Powiatowy Zarząd Dróg w Stargardzie Szczecińskim
- o Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych,
- o Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej Stargardzie Szczecińskim,
- o Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie,
- o Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie,

1.5. Polityka ekologiczna państwa

W grudniu 2008 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.

Polityka Ekologiczna jest dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety ekologiczne, a poprzez to wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Do realizacji tych założeń władze samorządowe przygotowują odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Priorytety polityki ekologicznej na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016:

- zakończenie prac nad wyznaczeniem obszarów siedliskowych w ramach Natura 2000,
- przyjęcie projektu ustawy o organizmach genetycznie modyfikowanych, zgodnie z prawem UE,
- zamknięcie wysypisk nie spełniających wymogów UE,
- wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień publicznych,
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni,
- ochronę środowiska i pozwoleń na kontrolę przestrzegania prawa,
- wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- zwiększenie retencji wody,
- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- promocja wykorzystania metanu z pokładu węgla,
- ochrona atmosfery,
- ochrona wód,
- gospodarka odpadami,
- modernizacja systemu energetycznego.

Cele pośrednie kładą nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnianie standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą zostać opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Wypełnianie założeń Polityki Ekologicznej stało się bodźcem do powołania nowych organów – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jest to krok mający na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur środowiskowych.

Priorytetem jest weryfikacja listy obszarów NATURA 2000, jak również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą.

Polityka Ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażaniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne.

Polityka Ekologiczna zawsze kładzie też duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Polska powinna zadbać również o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

2. Charakterystyka Gminy

Gmina Stara Dąbrowa to gmina typowo wiejska położona w północnej części powiatu stargardzkiego w województwie zachodniopomorskim.

Wg podziału kraju na regiony fizjograficzne na Niżu Środkowoeuropejskim, na pograniczu Pobrzeża Południobałtyckiego i Pobrzeża Szczecińskiego – Równina Nowogardzka z Pojezierzem Zachodniopomorskim – Pojezierze Ińskie.

Sieć osadnicza gminy obejmuje 18 jednostek osadniczych: Stara Dąbrowa, Nowa Dąbrowa, Krzywnica, Kicko, Storkówko, Załęczce, Łęczycza, Parlino, Białuń, Łęczyna, Tolcz, Chlebówko, Chlebowo, Rosowo, Moskorze, Rokicie, Wiry, Łęczówka skupionych w 13 miejscowościach sołectkich: Stara Dąbrowa, Nowa Dąbrowa, Krzywnica, Kicko, Storkówko, Załęczce, Łęczycza, Parlino, Białuń, Łęczyna, Tolcz, Chlebówko i Chlebowo. Zdecydowana większość jednostek osadniczych posiada zwarty charakter zabudowy

Rys. 1. Położenie Gminy Stara Dąbrowa na terenie powiatu stargardzkiego

Gmina Stara Dąbrowa jest gminą wybitnie rolniczą. Ponad 80% jej powierzchni zajmują użytki rolne, w związku z czym na przeważającym obszarze gminy występuje krajobraz rolniczy.

Pofalowany teren Równiny Nowogardzkiej powoduje występowanie charakterystycznego typu krajobrazu rolniczego. Wśród wydłużonych, lekko falistych wzniesień pokrytych polami uprawnymi pasami ciągną się obniżenia terenu zajęte zazwyczaj przez użytki zielone. Niewiele jest, zwłaszcza w środkowej części, gminy zadrzewień śródpolnych. Występują one przede wszystkim wzdłuż cieków wodnych i w zagłębieniach terenu.

Środkowa część gminy, w okolicy Tolcza, oraz Starej i Nowej Dąbrowy, jest stosunkowo najmniej pofalowana. Ciekawsze pod względem rzeźby terenu i jego pokrycia są wschodnie i zachodnie krańce gminy, a zwłaszcza dolina Krapieli.

Przy zachodniej granicy gminy występuje więcej zadrzewień i lasów. Także w tej części napotkać można głębokie obniżenia terenu z ukrytymi oczkami wodnymi.

W części wschodniej malowniczy krajobraz tworzą kompleksy wzgórz moreny czołowej i zatorfione obniżenia pokryte mozaiką lasów, łąk, nieużytków i pól położone na wschód od doliny Krapieli. Jest to jednak najtrudniej dostępny fragment gminy.

Miejscami posiadającymi walory punktów widokowych są, obok krawędzi rynny polodowcowej (widok na jeziora), odcinki drogi Szczecin – Chociwel koło Łęczyny i Krzywicy, odcinki drogi Kicko – Chlebówko, oraz krawędź doliny Krapieli pod Krzywnicą z szerokim widokiem w kierunku południowym.

Wobec znacznego stopnia rolniczego zagospodarowania obszaru gminy dużego znaczenia nabierają formy krajobrazowe występujące w małej skali. Wymienić tu należy:

- zespoły oczek wodnych występujące na zachód od Parlina, Łęczycy, oraz na południe od Storkówka,
- zarastający staw w dawnym parku w Nowej Dąbrowie,
- jeziora rynnowe Łęczyckie, Parlińskie i Kołki, położone wśród wysokich okolicznych wzgórz,
- jezioro Grabowskie wraz z wysokimi brzegami i pobliskim ozem,
- szeroką dolinę Białego Potoku pod Tolczem,
- dolinę Krapieli, zwłaszcza na odcinku Krzywnica – Chlebowo
- nieckę akumulacji torfowej pod Kickiem.

W otwartym rolniczym krajobrazie na dodatkowej wartości zyskują przydrożne aleje drzew. Ponadto malowniczego charakteru dodaje krajobrazowi szereg alei wierzbowych i topolowych występujących przy drogach polnych w wielu wypadkach ogławianych.

Rozwijające się gospodarstwa rolne i rozbudowująca się sieć osadnicza nadają wyraz plastyczny i przestrzenny współczesnemu wiejskiemu krajobrazowi kulturowemu, tworząc biocenozy sztuczne, daleko odbiegające od form zrównoważonych.

Dodatkowo, wprowadzenie do produkcji monokultur roślinnych i wielkostadnych zespołów zwierzęcych zakłóca ten stan równowagi.

Osiami komunikacyjnymi obszaru i głównych powiązań ze Stargardem Szczeciński jest droga wojewódzka nr 106 o przebiegu północ-południe, ze Szczecinem droga wojewódzka nr 142 o przebiegu wschód-zachód. Uzupełnieniem układu komunikacyjnego jest linia kolejowa relacji Stargard Szczeciński-Koszalin, położona poza obszarem opracowania, w sąsiedniej gminie Marianowo, ze stacjami kolejowymi w Gogolewie i Trąbkach.

2.1. Rzeźba terenu

Obecna rzeźba powierzchni okolic Starej Dąbrowy jak i powiatu stargardzkiego, powstała w wyniku działania lądolodu skandynawskiego.

W wyniku jego skomplikowanej działalności powstała gruba powłoka utworów polodowcowych, której grubość na badanym terenie wynosi od 2 do 100 m. Stanowi ona materiał co najmniej w 75% przywleczony z północy. Składają się nań gliny, piaski, żwiry i ily oraz różnej wielkości głazy. Głazy w postaci różnokolorowych granitów, gnejsów, porfirów, piaskowców i wapieni tworzą typową dla terenów polodowcowych mozaikę skalną.

Rzeźba analizowanego obszaru związana jest ściśle z ostatnim zlodowaczeniem bałtyckim, a zwłaszcza z jednym z jego dłuższych postojów na linii tzw. pomorskich moren czołowych, tj. na linii strefy pagórków morenowych, które ciągną się od Chojny przez okolice Myśliborza, Barlinka, Choszczna, Recza, Ińska i dalej w kierunku wschodnim. Reprezentuje ona rzeźbę młodolodowcową o niezwykle dużej różnorodności form ukształtowania terenu. Na czoło wysuwa się wysoczyzna moreny dennej (powierzchnia powstała na dnie lodowca), na której występuje cały szereg form wypukłych i wklęsłych, oraz niżej położone równiny zastoiskowe.

Wysoczyzna moreny dennej rozciąga się od moren ińskich na wschodzie po rynnę jeziora Miedwie i poziomy zastoiskowe na zachodzie. Na wschodzie wysoczyzna wznosi się na wysokość około 90 m n.p.m. (rejon miejscowości Rosowo) i opada w kierunku południowo-zachodnim.

Powierzchnia wysoczyzny w tej części powiatu stargardzkiego, w tym gminy Stara Dąbrowa, zbudowana jest z moreny dennej płaskiej i falistej. Morena denna płaska z różnicą wysokości do 2 m i o nachyleniu terenu 00 – 20 występuje w niewielkich płatach nad dolinami rzek. Morenę denną falistą cechują wysokości względne od 2 do 5 m i nachylenie 20 – 50.

Obszar wysoczyzny rozcięty jest szeregiem rynien, wśród których wyróżnić można dwa systemy rynien, a mianowicie rynny głębsze o przebiegu zgodnym z ruchem lodowca (wyżłobiły je wody płynące szczelinami pod lodowcem) – na badanym terenie jest to rynna maszewskotychowska i rynny płytsze (wyżłobione przez wody przepływające szczelinami między płatami

martwego lodu), jak np. rynna jezior parlińskich, rynna dąbrowiecko-łączycka, które mają nierówne dna, z progami i drobnymi jeziorkami w przegłębieniach.

2.2. Wody podziemne

Główne zasoby użytkowe wód podziemnych występują na poziomie 15-50 m p.p.t. Według danych „BANK HYDRO” na obszarze gminy Stara Dąbrowa zaewidencjonowanych jest 37 studni głębinowych.

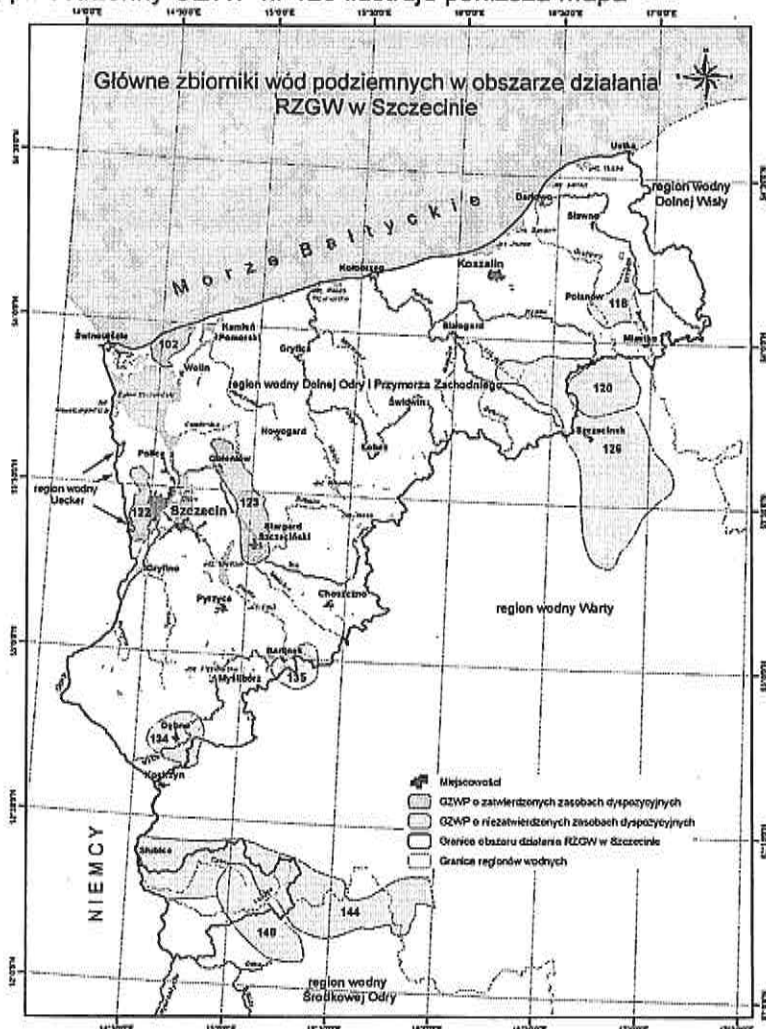
Zasoby te stanowią na terenie województwa zachodniopomorskiego podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną. Wykorzystywane są głównie wody porowe piętra czwartorzędowego, rzadziej trzeciorzędowego. Osady szczelinowe w wapieniach i marglach kredowych i jurajskich są wykorzystywane na obszarze Niecki Szczecińskiej.

W gminie Stara Dąbrowa, w jej zachodniej części na powierzchni około 3,5 km² znajduje się około 1% obszaru wchodzącego w skład Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 123. Jest to zbiornik międzymorenowy (QM) Stargard – Goleniów o powierzchni 346 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą około 83 tys. m³/d; moduł zasobowy szacowany jest na 2,8 dm³/km²; średnia głębokość ujęć – 45 m p.p.t. W oparciu o wyniki badań z lat 1997-2001 – Państwowego Instytutu Geologicznego, prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wody tego zbiornika zostały zaliczone do klasy I-b (ocenę jakości wód przeprowadzono w oparciu o klasyfikację jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu, na podstawie oceny wskaźników fizycznych i chemicznych według PIOŚ, 1995). Jego wschodnia granica na obszarze gminy Stara Dąbrowa przebiega równolegle do drogi krajowej Maszewo – Stargard.

Zasoby wód podziemnych przeznaczone są przede wszystkim na zaopatrzenie ludności w dobrej jakości wodę do picia. Prawo nakazuje racjonalizację ich zużycia i nie zezwala na wykorzystywanie na cele przemysłowe, jeśli nie ma to uzasadnienia w wymogach technologicznych (np. do produkcji żywności).

Główne zagrożenia jakości wód podziemnych to chemizacja rolnictwa i leśnictwa, niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych – w tym gnojowicy, brak systemów kanalizacyjnych i sprawnych oczyszczalni, niedostateczny nadzór nad gospodarką wodno-ściekową i gospodarką odpadami oraz zanieczyszczenia atmosfery.

Zasięg przestrzenny GZWP nr 123 ilustruje poniższa mapa

Źródło: www.rzgw.szczecin.pl

Na uwagę zasługują zagadnienia występowania złóż wód geotermalnych. W oparciu o informacje zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (PZPW) i opracowaniach branżowych, stwierdza się, iż w południowej części gminy wyznaczono obszary potencjalnego zalegania wód geotermalnych, które w przyszłości mogą być gospodarczo wykorzystane. Rozkład przestrzenny przedstawiono na wyrysie z planszy podstawowej Studium oraz wyrysie PZPW.

Na terenie gminy ustanowiono strefę ochronną dla wiejskiego ujęcia wody w miejscowości Chlebówko. Strefa ta została ustanowiona przez Wojewodę Szczecińskiego decyzją nr OSB-7/6226/16/98 z dnia 30 grudnia 1998 roku i obejmuje teren ochrony bezpośredniej i pośredniej zewnętrznej.

2.3. Wody powierzchniowe

Rzeki

Grunty pod wodami gminy Stara Dąbrowa wykazują ścisły związek z rzeźbą terenu i budową geologiczną. Są to rzeki, potoki, jeziora, bagna oraz tereny podmokłe zasilane przez wody gruntowe.

Powierzchnia gruntów pod wodami wg danych geodezyjnych (PODKK – Wykaz gruntów wg stanu na 01.01.2002 r.) wynosi ogółem 286 km², z tego: śródlądowe wody płynące – 152 ha, śródlądowe wody stojące – 65 ha i rowy – 69 ha.

Pod względem własnościowym, są to głównie tereny Skarbu Państwa; grunty osób fizycznych to zaledwie 9 ha, z tego 4 ha pod wodami stojącymi i 5 ha zajmują rowy.

Grunty gminy Stara Dąbrowa w całości położone są na obszarze zlewni rzeki Iny. Ina jest największym dopływem rzeki Odry w granicach województwa zachodniopomorskiego. Jej źródła znajdują się na Pojezierzu Ińskim w rejonie miejscowości Ciemnik. Całkowita długość rzeki wynosi 129,1 km, a zlewnia rzeki zajmuje powierzchnię 2130 km². Przepływ SNQ na stanowisku ujściowym wynosi około 5 m³/s. Do podstawowych dopływów zalicza się rzeki przepływające przez obszar gminy Stara Dąbrowa – Krapiel (długości 46 km) wraz z dopływami – Kania, Sokoła i Gieldnica.

Wzdłuż zachodniej granicy gminy płynie rzeka Małka, uchodząca w okolicach Stargardu do Iny.

Niemal wszystkie ciek wodne przepływające przez gminę Stara Dąbrowa mają południkowy kierunek przepływu.

Sokoła
Krapiele
Krapiel bierze swój początek w gminie Chociwel. Płynie początkowo w kierunku zachodnim, a następnie w okolicy Chlebówka zakręca na południe opływając teren gminy wzdłuż wschodniej i południowej granicy. Na terenie gminy tworzy liczne i malownicze meandry. Uchodzi do Iny pod Stargardem. W okolicach Krzywnicy na Krapieli utworzony został kompleks stawów rybnych. Dopływ wody regulowany jest jazem położonym na północ od wsi. Dolina Krapieli obok jezior rynnowych należy do najbardziej malowniczych fragmentów gminy Stara Dąbrowa. Dotyczy to zwłaszcza odcinka pomiędzy Krzywnicą a Chlebówkiem, gdzie na wschodnim brzegu doliny występuje szereg malowniczych wyniesień moreny czołowej.

Kania bierze swój początek w okolicach wsi Mokre. Jest to nieduży strumień płynący na przeważającej części swojego biegu terenami leśnymi. W dolnym biegu tworzy odcinek wschodniej granicy gminy. Wpada do Krapieli na wschód od Chlebowa.

Sokoła
Sokoła
Sokoła jest niewielkim ciek wodnym wypływającym z terenu gminy Maszewo. Płynie wyraźną doliną przez tereny uprawne. Wpada do Krapieli koło Rokicia.

Gieldnica (Biały Potok) bierze swój początek w gminie Maszewo w okolicach Dębic. Odwadnia środkową część gminy Stara Dąbrowa. Uchodzi do Krapieli na południe od Nowej Dąbrowy. W okolicy Tolcza tworzy stosunkowo szeroką dolinę wypełnioną trwałymi użytkami zielonymi.

Małka jest niewielkim ciek wodnym płynącym z północy na południe o długości około 8 km. Jej źródła położone są na zachód od miasta Maszewo, w rejonie wsi Radzanek. Na długości około 3 km, w środkowym biegu, stanowi zachodnią granicę gminy. W rejonie Lubowa (gmina Stargard) wpada do rzeki Iny, jako jej prawy dopływ.

Jeziora

Z ewidencji gruntów wynika, że na obszarze gminy Stara Dąbrowa znajduje się 8 jezior powyżej 1 ha, z tego: jedno jezioro bez nazwy o powierzchni 3,2 ha, 3 jeziora bez nazwy o powierzchni każde 1 ha, oraz 4 większe jeziora; ich charakterystykę przedstawia tabela poniżej

Tabela 1 Charakterystyka większych jezior na terenie gminy Stara Dąbrowa

Lp.	Wyszczególnienie	Nazwa jeziora			
		Parlino Małe (Kołki)	Parlino Wielkie (Parlińskie)	Wielkie (Łęczycza)	Piasno (Grabowskie)
1.	Szerokość geograficzna (Φ)	53027,9'	53027,4'	53026,7'	53024,4'
2.	Długość geograficzna (λ)	15003,9'	15004,1'	15004,4'	15005,4'
3.	Wysokość n.p.m. (m)	55,5	55,5	52,0	47,0
4.	Powierzchnia (ha)	12,5	24,8	22,7	61,2
5.	Objętość (tys. m ³)	962,5	992,0	953,4	2080,8
6.	Głębokość maksymalna (m)	18,8	8,9	9,3	7,5
7.	Głębokość średnia (m)	7,8	4,0	4,2	3,4
8.	Długość maksymalna (m)	730	1080	930	2710
9.	Szerokość maksymalna (m)	250	360	450	370
10.	Długość linii brzegowej (m)	1800	2800	2050	8100
11.	Rozwinięcie linii brzegowej (m)	1,44	1,59	1,21	2,92
12.	Wskaźnik odsłonięcia (m/rok)	1,6	6,2	5,4	18,0
13.	Data pomiaru / wykonawca	86/IMGW	86/IMGW	85/IMGW	85/IMGW
14.	Przewodność	80,0	90,0	230,0	290,0
15.	Odczyn pH	8,3	8,2	8,2	7,8
16.	Utlenialność (mgO ₂ /dm ³)	6,0	4,4	7,2	7,6
17.	Typ jeziora	Karasiowe	Linowo-szczupakowe	Sandaczowe	Sandaczowe
18.	Nazwa obrębu, nr działki	Parlino – 254	Parlino – 256	Łęczycza – 143	Kicko – 666
19.	Uwagi	Dla terenów przyległych do jeziora wymagane	Dla terenów przyległych do jeziora wymagane opra-	Dla terenów przyległych do jeziora wymagane opra-	Dla terenów przyległych do jeziora wymagane opra-

	ne opracowanie planistyczne	cowanie plani- styczne	cowanie plani- styczne	cowanie plani- styczne
--	--------------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

Użytkownikiem jezior jest Polski Związek Wędkarski.

W południowo-wschodniej części gminy, na pograniczu z gminą Marianowo znajduje się jeden z największych kompleksów stawów rybnych „Dzwonowo” o powierzchni 278 ha, w tym zbiornik retencyjny – 70 ha. Stawy powstały po zalaniu łąk i terenów podmokłych w dolinach rzek Krąpieci i Krępy.

Obiekt ten, pod nazwą „Stawy pod Krzywnicą” włączony został w system obszarów chronionych, w kategorii – użytek ekologiczny. Szczegółową charakterystykę zbiorników wodnych zamieszczono w części opisującej zbiorowiska roślinności wodnej.

Krajobraz gminy wzbogacają śródpolne i śródleśne oczka wodne oraz niewielkie zbiorniki wodne pochodzenia polodowcowego, położone głównie na linii północ-południe od Parlina do Kicka.

2.4. Klimat

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje klimat umiarkowany o najwyraźniejszych w kraju cechach morskich. Z uwagi na bliskość i zasobność zbiorników wodnych oraz dużej powierzchni lasów wykazuje dużą wilgotność powietrza. Szczegółowa analiza danych meteorologicznych, jak i opracowań branżowych wskazuje, że obszar gminy Stara Dąbrowa można zaliczyć do III krainy klimatycznej, wyznaczonej przez Cz. Koźmińskiego. Kraina ta, na tle regionu, charakteryzuje się już występowaniem mało korzystnych zjawisk atmosferycznych, głównie dla rolnictwa, tj. przymrozków i opóźnienia w niektórych latach rozpoczęcia okresu wegetacyjnego.

Temperatury średnio miesięczne poniżej 00C występują w styczniu i lutym. Wiosny są na ogół spóźnione i chłodne a temperatura zaczyna wzrastać dopiero w maju. Lata nie są gorące, średnia temperatura lipca nie przekracza w roku normalnym 170C. Jesień jest długa i ciepła o średniej temperaturze do 90C. Częstotliwość przymrozków wiosennych jest stosunkowo duża i wynosi w marcu 19 dni, w kwietniu 10 dni, przy czym w obszarze lokalnych zagłębień i obniżek terenowych przymrozki mogą występować do 20 maja. Dominują wiatry z kierunków zachodnich – północne i południowe.

Podstawowe wskaźniki klimatyczne gminy Stara Dąbrowa

• Średnia roczna temperatura	• 7,9 – 8,5°C
• Średnia temperatura okresu V-VII	• 13,0 – 13,3°C
• Liczba dni gorących w roku	• 20 – 22
• Data początku zimy	• 2 – 5 stycznia
• Długość okresu gospodarczego	• 248 – 253 dni
• Długość okresu wegetacyjnego	• 215 – 217 dni
• Data początku okresu wegetacyjnego	• 4 – 5 kwietnia
• Suma opadów atmosferycznych w roku	• 540 – 580 mm/rok
• Suma opadów atmosferycznych maj – lipiec	• 180 – 190 mm/V – VII
• Liczba dni z pokrywą śnieżną	• 40 – 45
• Data początku zbioru żyta	• 24 – 25 lipca
• Niedosyt wilgotności powietrza (III-IX)	• 3,8 – 4,5

2.5. Społeczność

Gminę zamieszkuje 3 729 mieszkańców. Gmina należy do grupy gmin wiejskich o średnio niskim zaludnieniu na 1 km² przypada tu 32 mieszkańców. Sieć osadnicza gminy wynosi 18 jednostek osadniczych, w tym 13 miejscowości soleckich. GUS podaje, że w stosunku do roku 2005 liczba mieszkańców wzrosła o 2,7%.

Tabela 2 Liczba mieszkańców w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005-2010

Gmina	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stara Dąbrowa	3626	3631	3642	3652	3667	3680	3729

Źródło: GUS

Saldo migracji w 2010 r. było ujemne i wyniosło -14 osób. Obecnie atutem gminy jest duży udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze wiekowej ludności. Udział ten wynosi około 64,6%, podczas gdy średnia krajowa ludności w wieku produkcyjnym nie przekracza 61%.¹

W roku 2010 udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 16,1% i był wyższy o 0,2% w stosunku do roku poprzedniego.

2.6. Gospodarka

Wiodące funkcje gospodarcze gminy, to:

- rolnictwo,
- usługi,
- przemysł,
- budownictwo.

Na terenie gminy funkcjonują następujące podmioty gospodarcze:

- firmy zajmują się produkcją rolną (roślinną) - ROLPOL Spółka z o.o. w Łęczynie, AGROCHLEB Spółka z o.o. w Chlebówku, AGROSTOR Spółka z o.o. w Storkówku.
- Gumalit-Haas - Zakład Produkcyjny w Parlinie – produkcja artykułów gumowych;
- MEROL Spółka z o.o. w Łęczycy - prowadzi sprzedaż oryginalnych części zamienianych do ciągników, kombajnów, maszyn rolniczych wielu marek,
- Tartak w Chlebówku - produkcja tarcicy.

Planowana działalność gospodarcza w okresie następnych pięciu lat

TES TOOLS Spółka z o.o. TES ROLLING Spółka z o.o. – Lokalizacja inwestycji- Łęczna. Planowana budowa kompleksu zakładów produkcji resorów parabolicznych metodą obróbki cieplnej i mechanicznej ze stali sprężynowej. Kubatura projektowanych hal wyniesie 26700 m³. Wydajność procesu w projektowanych halach wyniesie będzie około 25 ton stali na godzinę. Planowane przedsięwzięcie obejmuje swym zakresem dwie odrębne inwestycje powiązane ze sobą technologicznie oraz projektowane do realizacji przez dwa różne podmioty. Zakład TES ROLLING Spółka z o.o. planuje produkcję piór parabolicznych resorowych różnych typów oraz unikalnych resorów parabolicznych specjalnego przeznaczenia. Natomiast zakład TES TOOLS Spółka z o.o. wykonywać będzie głównie resory paraboliczne dla samochodów ciężarowych w wielkoseryjnej produkcji oraz usługowo finalną obróbkę i montaż resorów specjalistycznych dla TES ROLLING Spółka z o.o., z wyprodukowanych przez nich piór parabolicznych resorowych o nietypowych rozmiarach.

BONO FUR FARM s.c. Wolkowo Ferma – lokalizacji inwestycji – Nowa Dąbrowa Przedmiotem planowanej inwestycji jest budowa fermy norek, która wiąże się z koniecznością wykonania: 42 pawilonów przeznaczonych do hodowli norek, budynku magazynowo-socjalno-biurowego o powierzchni ok. 550 m², płyty obornikowej o powierzchni powyżej 350 m² oraz stodoły o powierzchni 500 m². Przewiduje się ze stado podstawowe będzie liczyło 16400 samic i 3280 samców.

Zakładu Zagospodarowania Odpadów Stargard Spółka z o.o. z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim. Planowane przedsięwzięcie polega na budowie instalacji mechaniczno-biologicznego unieszkodliwiania odpadów na składowisku w Łęczycy, poprzez budowę następujących obiektów:

¹ Źródło: GUS

- 1) hali technologicznej segregacji mechanicznej odpadów komunalnych i instalacji przygotowania paliwa alternatywnego o powierzchni około 2600 m²,
- 2) hali technologicznej suchej fermentacji wraz z instalacją odwadniania osadów o powierzchni około 900 m²,
- 3) hali technologicznej stabilizacji tlenowej o powierzchni wynoszącej około 2270 m²,
- 4) komory fermentacyjnej,
- 5) budynku administracyjno – socjalnego o powierzchni około 260 m²,
- 6) placu dojrzewania osadów ustabilizowanych,
- 7) kompostowni odpadów zielonych o powierzchni wynoszącej około 7200 m²,
- 8) boksów magazynowych o powierzchni około 120 m²,
- 9) wiaty magazynowej paliwa alternatywnego o powierzchni zabudowy wynoszącej 480 m²,
- 10) magazynu małych ilości odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych o powierzchni około 140 m²,
- 11) obiektów zagospodarowania biogazu,
- 12) budynku warsztatowo-magazynowego,
- 13) układu podczyszczania wód deszczowych,
- 14) zbiorników: ppoż. o pojemności około 350 m³, sanitarny i technologiczny o kształcie walca i pojemności całkowitej wynoszącej około 25, 0 m³,
- 15) elementów infrastruktury: drogi komunikacyjne, przewody wod.-kan., przewody elektroenergetyczne i automatyki, itp., w których znajdować się będą następujące główne instalacje:
  - a) biologicznego unieszkodliwiania odpadów oparta na technologii przeróbki mechaniczno – biologicznej, stabilizacji beztlenowej i tlenowej,
  - b) przygotowania paliwa alternatywnego,
  - c) kompostowania odpadów zielonych,
  - d) dojrzewania osadów ustabilizowanych,
  - e) kruszenia odpadów budowlanych o powierzchni placu betonowego wynoszącego około 2300 m²,
  - f) demontażu odpadów wielkogabarytowych o powierzchni około 380 m².

Tabela 3 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na terenie gminy Stara Dąbrowa

Podmioty gospodarki narodowej	2005	2010
Ogółem	154	224
Sektor publiczny	7	7
Sektor prywatny	147	217

Źródło: GUS

2.7. Użytkowanie terenu

Powierzchnia całkowita gminy wynosi 11 259 ha. Użytki rolne stanowią ok. 80% powierzchni gminy, w tym grunty orne stanowią 85,5%, łąki i pastwiska – 14,2%, a sady – 0,3%.

Lasy zajmują niewielką część gminy, bo zaledwie 7,4%.

Tabela 4 Użytkowanie gruntów w gminie Stara Dąbrowa

Wyszczególnienie	Pow. ogólna [ha]	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne [ha]	Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, podwórzami, drogi, wody i inne grunty użytkowe oraz nieużytki [ha])
		razem [ha]	grunty orne [ha]	sady [ha]	łąki trwałe [ha]	pastwiska trwałe [ha]		
Gmina Stara Dąbrowa	11259	9070	7760	30	750	530	835	1354

Źródło: UG Stara Dąbrowa

2.8. Infrastruktura inżyniersko-techniczna

2.8.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Źródłem wody pitnej na obszarze gminy Stara Dąbrowa są zlokalizowane głębinowe ujęcia wód podziemnych. Gmina zwodociągowana jest w ponad 85,6%. Wszystkie miejscowości w gminie poza działkami rekreacyjnymi w miejscowości Parlino, są zwodociągowane. Długość sieci wodociągowej wynosi 36,52 km bez przyłączy i 44,02 km z przyłączami do budynków, których ilość wynosi 707 sztuk.

Tabela 5 Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005 - 2011 – sieć wodociągowa

Parametr	Jednostka	Rok	
		2005	2010
Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	34,8	*44,02
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuk	566	*707
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3045	3096
stopień zwodociągowania	%	85,2	85,6

Źródło: GUS, *Urząd Gminy Stara Dąbrowa (2011)

Na terenie gminy funkcjonują następujące ujęcia wody wraz ze stacjami uzdatniania:

- Chlebowo (wydajność - 13m³/h – do likwidacji) - zaopatruje m. Chlebowo,
- Chlebówko (wydajność - 58 m³/h) – zaopatruje Chlebówko,
- Rosowo(bd – do likwidacji) - zaopatruje Rosowo
- Stara Dąbrowa (34 m³/h) - zaopatruje Starą Dąbrowę i Nową Dąbrowę
- Storkówko (43 m³/h) - zaopatruje Storkówko i Moskorzew
- Załęcze (62m³/h) - zaopatruje Załęcze, Łęczycę i Parlino.
- Białuń(46m³/h) - zaopatruje Białuń, Tolcz i Łęczynę

to ma być ujęcie awaryjne

Stacja uzdatniania w Chlebowie
W Łęczycy wykonano nowe studnia

Ponadto miejscowości Krzywnica i Rokicie – zaopatrywane są ze SUW w Kępach gmina Marianowo, natomiast miejscowość Kicko - zaopatrywane jest ze SUW w Grabowie gmina Stargard Szczeciński.

Stan techniczny urządzeń dostarczających i uzdatniających wodę określono jako dobry. Remontu wymaga sieć wodociągowa Chlebowo, Rosowo. Niezbędna jest również rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Załęczu.

Jakość wód na wodociągach jest zgodna z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61 poz. 417 z 2007 r. ze zm.).

2.8.2. Odprowadzanie ścieków komunalnych

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Stara Dąbrowa wynosi 26,03 km bez przyłączy i 34,53 km z przyłączami. Ilość przyłączy poprowadzonych do budynków wynosi 224 sztuki.

Gmina skanalizowana jest w 31,2%. Do kanalizacji zostały podłączone następujące miejscowości: Stara Dąbrowa, Nowa Dąbrowa, Krzywnica, Łęczyna, Rosowo, Chlebowo, Kicko, Storkówko. W poszczególnych miejscowościach z kanalizacji korzysta 2237 osób, w tym:

- Stara Dąbrowa – 616 osób,
- Nowa Dąbrowa – 310,
- Krzywnica – 154,
- Łęczyna – 151,
- Rosowo – 76,
- Chlebowo – 293,
- Kicko – 281,
- Storkówko – 356.

Chlebowo i Rosowo → Właściwe przygotowanie ujęć w Chlebowie i Rosowie wraz z siecią wodociągową

Tabela 6 Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005 i 2010 – sieć kanalizacyjna

Parametr	Jednostka	Rok	
		2005	2010
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	11,2	*34,53
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	133	*224
Ścieki odprowadzone	dam ³	38,3	37
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1088	*2237
stopień skanalizowania	%	30,4	31,2

Źródło: GUS, *Urząd Gminy Stara Dąbrowa (2011)

Na terenie gminy Stara Dąbrowa funkcjonują 4 małe oczyszczalnie ścieków:

- Oczyszczalnia ścieków w Starej Dąbrowie – obsługuje Starą Dąbrowę, Nową Dąbrowę, Kicko oraz Krzywnicę – oczyszczalnia mechaniczna o przepustowości 240m³/dobę, odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Giełdnica,
- Oczyszczalnia ścieków w Storkówku – oczyszczalnia biologiczna o przepustowości 53m³/dobę, odbiornik jezioro Piaszno,
- Oczyszczalnia ścieków w Chlebowie – obsługuje Chlebowo oraz Rosowo - oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna o przepustowości 60m³/dobę, odbiornik rzeka Krępiel,
- Oczyszczalnia ścieków w Łęczynie – obsługuje Łęczynę – oczyszczalnia biologiczna o przepustowości 30m³/dobę, odbiornik rzeka Giełdnica.

Gmina Stara Dąbrowa wraz z gminą Maszewo (powiat goleniowski) wchodzi w skład aglomeracji o nazwie Maszewo PLZA060. Aglomeracja została utworzona na podstawie rozporządzenia nr 6/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego i ustawy prawo wodne w celu realizacji założeń *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010*, który zakłada osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 roku. Wyznaczony obszar aglomeracji Maszewo jest priorytetowy dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego o równoważnej liczbie mieszkańców RLM = 4 116.

3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

3.1. Formy ochrony przyrody

Gmina posiada opracowaną w 1998 r. „Waloryzację przyrodniczą gminy Stara Dąbrowa”.

3.1.1. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Na terenie gminy znajduje się Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy (ZPK) „Parlino-Łęczyca” utworzony na podstawie Uchwały nr XXX/226/06 Rady Gminy w Starej Dąbrowie z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie utworzenia ZPK „Parlino- Łęczyca” położonego na terenie gminy Stara Dąbrowa (Dz. Urz. woj. zachodniopom. Nr 46, poz. 838). ZPK obejmuje obszar gruntów rolnych, rekreacyjno – wypoczynkowych, leśnych i nieleśnych o powierzchni 207 ha.

W skład Zespołu wchodzi następujące kategorie gruntów :

- 1) grunty rolne 88 ha,
- 2) grunty rekreacyjno – wypoczynkowe 30 ha
- 3) wody 66 ha
- 4) tereny komunikacyjne 15 ha
- 5) grunty leśne 8 ha.

3.1.2. Pomniki przyrody

Łącznie na terenie gminy jest 230 pomniki przyrody stanowiące pojedyncze drzewa. Zostały wprowadzone dwiema uchwałami:

- Uchwałą Nr XXXIII/221/06 z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody. (Dz. Urz. woj. zachodniopom. Nr 46, poz. 834) Rada Gminy uznała 83 drzewa rosnące na terenie gminy Stara Dąbrowa, jako pomniki przyrody.
- Uchwałą Nr XXXVI/244/06 z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie ustanowienia drzew pomnikami przyrody. (Dz. Urz. woj. zachodniopom. Nr 92, poz. 1727) Rada Gminy uznała 147 drzew rosnących na terenie gminy Stara Dąbrowa, jako pomniki przyrody.

3.1.3. Obszary NATURA 2000

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000n pn. „Ostoja Ińska” (kod PLB320008), powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226) -całkowita pow. 87.711 ha, w tym w Gminie Stara Dąbrowa -2004 ha.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków pn. „Ostoja Ińska” jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej pod nazwą „Natura 2000”, którego założeniem jest spójność oraz funkcjonalność systemów obszarów pozwalających na skuteczną ochronę najbardziej zagrożonych gatunków europejskiej fauny i flory oraz ich siedlisk występowania. Obszar „Ostoja Ińska” ma duże znaczenie dla fauny, w szczególności dla ptaków oraz płazów i gadów ze względu na duży udział dobrze zachowanych siedlisk podmokłych. Na obszarze występują, co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK) W ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków.

3.1.4. Korytarze ekologiczne

Na terenie gminy Stara Dąbrowa nie ma korytarzy ekologicznych o randze międzynarodowej (Liro 1997). Część gminy leży w obszarze doliny Krapieli, ważnej części Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych, która łączy się z doliną Iny (korytarzem o znaczeniu międzynarodowym). Najważniejszymi korytarzami ekologicznymi w gminie Stara Dąbrowa są:

- dolina Krapieli - łączy ona dolinę Iny z Ińskim Parkiem Krajobrazowym i stanowi wg ESOCh jeden z najważniejszych korytarzy ekologicznych w województwie. Ze względu na poważne odlesienie doliny korytarz ten nie jest ciągły,
- rynna ciągnąca się poprzez jeziora: Kołki, Parlińskie, Łęczyckie i Grabowskie stawia ważny korytarz ekologiczny, jednakże jego ciągłość jest zachwiana poprzez odlesienie brzegów tych jezior oraz podejmowaną w ostatnich latach zabudowę terenów położonych na jeziorami Parlińskim i Łęczyckim.

Pozostałe korytarze ekologiczne mają znaczenie lokalne.

3.1.5. Parki i zadrzewienia

Parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne stanowią wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych. W gminie Stara Dąbrowa znajdują się cztery parki zabytkowe, trzy parki w ewidencji konserwatora zabytków oraz parki nieewidencjonowane. Wszystkie wymagają i konserwacji. W gminie Stara Dąbrowa stwierdzono występowanie alej i śródpolnych i przydrożnych oraz drzew o rozmiarach pomnikowych. Skład gatunkowy alej jest bardzo różny- zawiera zarówno drzewa gatunków obcego pochodzenia (np. kasztanowce) jak i rodzimych (np. wierzby). Objęcia opieką wymagają wszelkie zadrzewienia przydrożne. Obiekty te są bowiem cennym elementem biocenotycznym stanowiąc swoiste korytarze ekologiczne wśród pól, osłonę przed wiatrami, hałasem i spalinami oraz urozmaicając krajobraz.

Wzdłuż dróg ciągną się szpalery drzew, a najciekawsze są zadrzewienia przy dawnych drogach polnych. W silnie „odlesionym” krajobrazie gminy Stara Dąbrowa każde skupisko zieleni wysokiej należy chronić, a najważniejszym byłoby powiększenie powierzchni zadrzewień. Aleje i szpalery o przerwanej ciągłości należy uzupełnić dosadzając odpowiednie gatunki.

3.1.6. Obszary cenne przyrodniczo

Środowisko przyrodnicze gminy Stara Dąbrowa jest silnie przekształcone i podporządkowanie głównej funkcji gminy – produkcji rolnej. Powierzchnię gminy zajmują w ogromnej większości pola uprawne. Z tego powodu wszystkie fragmenty naturalnych ekosystemów, które pozostały na terenie gminy powinny podlegać ochronie. Dotyczy to roślinności brzegów i wód rzek Krępy i Krąpieli, jezior, lasów, zadrzewień, torfowisk oraz łąk. Najcenniejszymi z florystycznego punktu widzenia obiektami są:

- dolina Krąpieli na odcinku Chlebowo-Chlebówko,
- Jez. Grabowskie,
- Jez. Kolki,

Ponadto obiektami o wartościowej szacie roślinnej na terenie gminy są:

- kompleks leśny we wschodniej części gminy wraz z torfowiskiem,
- parki podworskie i wiejskie,
- łąki nad rzeką Krępą w okolicy Krzywnicy,
- zabagnienia i małe zbiorniki wodne położone na południowy zachód od Storkówka.

W otoczeniu tych obiektów nie należy planować inwestycji, a jeżeli już do tego doszło (jak w przypadku jezior Kolki, Parlińskie, Grabowskie), należy według wskazań organu ochrony przyrody zminimalizować wpływ tych inwestycji na środowisko przyrodnicze.

Na podkreślenie zasługuje duża liczba drzew pomnikowych i cennych parków wiejskich występujących na obszarze gminy, które należy otoczyć opieką i udostępnić ludności jako obiekty rekreacyjne.

3.1.7. Obszary cenne faunistycznie

Na terenie gminy brak obszarów chronionych powołanych w celu zachowania siedlisk wybranych gatunków zwierząt, za wyjątkiem jednej strefy ochronnej gniazda bielika.

Najbardziej wartościowe pod względem występującej fauny terenami są:

- łągi nad Krąpielą,
- stawy pod Krzywnicą,
- łąki nad Krąpielą,
- łąki pod Kickiem,
- łąki pod Tolczem,
- Jezioro Grabowskie.

3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą, związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych, ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych odgrywają tereny chronione i rezerваты leśne.

Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne), zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworzą warun-

ki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowują różnorodność i złożoność krajobrazu,

- funkcje produkcyjne, polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwania nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenia gospodarki łowieckiej,
- funkcje społeczne, które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Gmina charakteryzuje się niskim stopniem lesistości. Według danych GUS powierzchnia gruntów leśnych w gminie wynosi 945,9 ha, lesistość wynosi 8,3% powierzchni gminy Stara Dąbrowa. Grunty leśne stanowiące własność Państwa wynoszą 904,9 ha, pozostałe znajdują się w rękach prywatnych.

Największe rozmieszczenie lasów i zadrzewień występuje przy zachodniej granicy gminy.

Na terenie gminy Stara Dąbrowa można wyróżnić sześć grup zbiorowisk leśnych:

Olsy, czyli lasy olszowe występujące na niskich torfach trzcinowo – leśnych lub turzycowo – leśnych rozwijają się w otoczeniu źródeł, zbiorników wodnych i rzek. Są to denne zbiorowiska leśne i z uwagi na powszechne sztuczne osuszanie wielu terenów – stosunkowo rzadkie. W gminie Stara Dąbrowa fragmenty olsów występują w dolinie rzeki Krapieli na odcinku od Chlebowa do Chlebówka oraz w otoczeniu źródeł na północ od wsi Rokicie. Niewielkie płaty tego zbiorowiska odnotowano również w otoczeniu zbiorników wodnych, przy źródłach i strumieniach np. na płn. brzegu jeziora w lesie na zachód od Łęczycy, nad Jeziorkiem Grabowskim, w kompleksie leśnym między Rokiciem a Chlebówkiem.

Łęgi jesionowo – olszowe zajmują siedliska mokre, pozostające pod wpływem wody przesiekającej, ruchomej, bez tendencji do stagnowania. W gminie Stara Dąbrowa dobrze wykształcone płaty łąg występują w dolinie rzeki Krapieli między Chlebowem a Chlebówkiem. W warstwie drzew panują olsza czarna i jesion oraz (rzadziej) jawor, grab, czeremcha i wiąz. W podszyciu dominują: pokrzywa, wiązówka błotna, ostrożeń warzywny, jaskier rozłogowy, śledziennica skrętołista, rzeżucha gorzka.

Grądy – niewielkie fragmenty lasów grądowych, tj. zbiorowisk leśnych charakteryzujących się udziałem graba, dębów, lipy, klonów i buka w drzewostanie, a leszczyny i trzmieliny w warstwie krzewów wykształciły się w otoczeniu rzeki Krapieli, m. in. Koło Chlebowa.

Buczyny reprezentują zespoły Melico-Fagetum i Mercunali-Fagetum, i rozwijają się nad Krapielą oraz nad jeziorem Parlińskim. W drzewostanie panuje buk, w warstwie zielonej występują perłówka jednokwiatowa, perłówka zwisła, kostrzewa leśna, przytulia wonna, prosownica rozpięzchła, szczyr trwałe, żywiec cebulkowy. Dobrze wykształcone płaty buczyny pomorskiej i buczyny źródłkowej występują w dolinie rzeki Krapieli, na odcinku Chlebowo – Chlebówko,

Bory sosnowe występują nad Jeziorem Grabowskim oraz w kompleksie leśnym na południe od Chlebówka. Charakteryzują się one dominacją sosny zwyczajnej w drzewostanie, w runie występują pospolite gatunki borowe, panuje śmiałek pogięty.

W lasach mieszanych sosnowo – dębowych przeważają sosny i dęby, miejscami buk. Często wprowadzone są również świerki. Podrosty młodych drzew wskazują na siedlisko boru mieszane bądź siedlisko lasu liściastego ze starymi nasadzeniami sosnowymi. Lasy takie przeważają w krajobrazach leśnych gminy, np. w kompleksie leśnym między Chlebówkiem a Rokiciem oraz nad jeziorem Grabowskim. Z nasadzeń pochodzą także modrzewie stanowiące komponent zbiorowisk leśnych występujących m.in. na północ od byłego PGR Krzywiec.

3.3. Ocena zagrożenia

Za najistotniejsze problemy dotyczące zasobów przyrody na terenie gminy Stara Dąbrowa uznano:

Zagrożenie pożarowe

Pożary leśne wiążą się z wysoką palnością drzewostanów i penetracją lasów przez ludność. Potencjalnym zagrożeniem jest również wypalanie traw przez rolników w pobliżu lasów. Wszystkie lasy Nadleśnictwa Dobrzany należą do II kategorii zagrożenia pożarowego

Szkody od czynników biotycznych

Dużo większego wysiłku od miejscowych leśników wymaga ochrona upraw i młodników przed szkodami od zwierzyny. Jedną z najefektywniejszych metod jest grodzenie upraw, które stosuje się głównie do ochrony gatunków najchętniej zgryzanych przez zwierzynę. W ostatnich

latach znacząco wzrosła w nadleśnictwie powierzchnia zabezpieczona tą metodą. Na uprawach o mniejszej presji zwierzyny stosuje się zabezpieczanie sadzonek repelentami. Mimo znacznego udziału drzewostanów rosnących na gruntach porolnych zagrożenie od patogenów grzybowych jest niewielkie.

Zwiększanie ilości odpadów w lesie

Występuje głównie w obrębie miejsc przeznaczonych dla potrzeb turystyki i rekreacji, zabudowań, ośrodków wczasowych, w pobliżu ciągów komunikacyjnych. Odrębny problem stanowią dzikie składowiska lokalizowane na granicach polno-leśnych i w głębi lasów, które po zlokalizowaniu usuwane są na koszt Lasów Państwowych.

Inne zagrożenia antropogeniczne

Niszczony wszelkiego typu urządzenia leśnych oraz osłonek zabezpieczających drzewa, pozyskiwanie choinek i stroiszu świerkowego (poprzez kradzieże, niszczenie grzybów niejadalnych, niszczenie urządzeń dla potrzeb rekreacji i wypoczynku).

Zmiany stosunków wodnych na terenach leśnych

Obserwowane zmiany stosunków wodnych, objawiające się obniżeniem poziomu wód gruntowych na terenach leśnych.

Szkody abiotyczne

Okresowe susze, późne przymrozki, sporadycznie szkody powodowane przez silne wiatry lub opady śniegu.

Niewystarczająca dbałość o formy ochrony przyrody

Zagrożeniem dla rezerwatów przyrody, pomników, użytków ekologicznych i innych jest nie przestrzeganie zakazów zawartych w decyzjach w sprawie objęcia ochroną terenów i obiektów

3.4. Ochrona powierzchni ziemi

Gleby

Obecna pokrywa glebowa w gminie Stara Dąbrowa, jak i na całym Pomorzu Zachodnim, jest produktem kompleksu czynników (jak charakter podłoża, rzeźba, klimat, stosunki wodne), który powstał na bazie utworów polodowcowych. Kształtowały one przy współdziałaniu procesów glebotwórczych typ gleby, która jest wypadkową wszystkich tych czynników i wyraża stopień zaawansowania rozwoju gleby.

W strukturze jakościowej gleb przeważają gleby średnie – 68% powierzchni użytków rolnych, gleby dobre i bardzo dobre zajmują 20%, a gleby słabe i bardzo słabe 12%. W strukturze użytków rolnych przeważa połowe użytkowanie gruntów (grunty orne i sady stanowią 85,2%), zaś w trwałych użytkach zielonych przeważają łąki trwałe – 56,4%.

Występują tu gleby bielcowe wytworzone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia i gliniastych, oraz gleby brunatne. Przeciętnie są to gleby III i IV klasy bonitacji, przy czym żyzniejsze gleby występują na glinach zwałowych. W obniżeniach terenu, na siedliskach podmokłych wytworzyły się gleby torfowe i murszowe. Na skraju wschodniej części gminy na glebach piaszczystych występują kompleksy leśne.

Gleby te, jako uprawne grunty orne mają na ogół dobry rozkład składników odżywczych w całym profilu glebowym. Odczyn tych gleb z reguły jest zbliżony do obojętnego. Przy racjonalnej gospodarce wykazują znaczny stopień akumulacji związków próchnicznych. W glebach brunatnych zdegradowanych zaznacza się natomiast zmniejszenie próchnicy i stopniowe zakwaszenie poziomu próchnicowego.

Przydatność rolnicza gleb brunatnych utrzymywanych w dobrej kulturze jest znaczna. Te w gminie Stara Dąbrowa kwalifikują się głównie do czwartego i piątego kompleksu przydatności rolniczej gleb (żytni b. dobry i żytni dobry) zajmując ponad 5,5 tys. ha. Na północy gminy, w rejonie miejscowości Chlebowo i Chlebówko występują najlepsze gleby brunatne drugiego kompleksu (pszenny dobry) o powierzchni około 280ha. Obszar zalegania tych gleb objęty jest zakazem przeznaczania ich na inne niż rolnicze cele oraz nie przeznaczają się ich na cele budowlane. Zaledwie 20% obszaru gruntów ornych w gminie charakteryzuje się typem gleb bielcowych

zaliczanych głównie do kompleksów: szóstego (żytni słaby) i siódmego (żytni b. słaby). Są to gleby piaszczyste wytworzone z piasków gliniastych lekkich i charakteryzują się okresowym do stałego niedoborem wilgoci.

W 2011 r. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Szczecinie przeprowadziła badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez. W zakresie odczynu i potrzeb wapnowania przebadano próbki z powierzchni 32 ha użytków rolnych. Z przeprowadzonych analiz wynika, że 29% gleb powiatu charakteryzował odczyn bardzo kwaśny i kwaśny, natomiast 24% gleb posiadało odczyn obojętny. Około 72% przebadanych próbek gleb wykazywało ograniczone lub zbędne potrzeby w zakresie wapnowania, a w 15% przypadków stwierdzono potrzebę i konieczność prowadzenia zabiegów z zakresu wapnowania gleb. W przypadku badań gleb pod kątem zawartości makroelementów około 24% gleb odznaczało się wysoką i bardzo wysoką zawartością fosforu, 29% gleb wysoką i bardzo wysoką zawartością potasu, a 43% próbek wykazywało wysoką i bardzo wysoką zawartość magnezu. 24% gleb odznaczało się niską i bardzo niską zawartością fosforu, 33% niską i bardzo niską zawartością potasu, a 10% gleb niską i bardzo niską zawartością magnezu².

Podsumowanie badań gleb w gminie Stara Dąbrowa znajduje się w poniższych tabelach.

Tabela 7 Wyniki badań odczynu gleby za lata 2010-2011 w gminie Stara Dąbrowa

Gmina Stara Dąbrowa			
Odczyn pH [%]		Potrzeby wapnowania [%]	
Bardzo kwaśny	10	Konieczne	10
Kwaśny	19	Potrzebne	5
Lekko kwaśny	48	Wskazane	14
Obojętny	24	Ograniczone	29
Zasadowy	0	Zbędne	43

Źródło: OSChR w Szczecinie

Tabela 8 Wyniki badań zasobności gleby w makroelementy za lata 2010-2011 w gminie Stara Dąbrowa

Gmina Stara Dąbrowa					
Zawartość fosforu [%]		Zawartość potasu [%]		Zawartość magnezu [%]	
Bardzo niska	0	Bardzo niska	14	Bardzo niska	0
Niska	24	Niska	19	Niska	10
Średnia	52	Średnia	29	Średnia	48
Wysoka	14	Wysoka	14	Wysoka	38
Bardzo wysoka	10	Bardzo wysoka	24	Bardzo wysoka	5

Źródło: OSChR w Szczecinie

Ponadto przeprowadzone zostały badania próbek gleb na zawartość mikroelementów przyswajalnych: manganu, miedzi, cynku, żelaza. Wyniki znajdują się w poniższej tabeli:

Tabela 9 Wyniki badań zawartości mikroelementów przyswajalnych dla gminy Stara Dąbrowa

zawartość mikroelementów	ilość próbek [%]			
	Mn	Cu	Zn	Fe
niska	0	0	0	0

² Wyniki badań odczynu gleby za lata 2007-2010 w powiecie śremskim/ przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Poznaniu.

średnia	83	50	17	100
wysoka	17	50	83	0

Źródło: OSChR w Szczecinie

Kruszywa naturalne

Na terenie gminy Stara Dąbrowa nie funkcjonują żadne czynne kopalnie kruszyw. Na południe od Łęczycy oraz na północ od Starej Dąbrowy znajdują się dwa obecnie nie użytkowane wyrobiska. W pierwszym z nich obejmującym pow. niecałych 15 ha, znajduje się komunalne składowisko odpadów stałych. W drugim funkcjonowała betoniarnia (obecnie zlikwidowana). Niewielkie nie użytkowane odkrywki znajdujące się na południe od Łęczówki i Chlebówka są przygotowane do rekultywacji.

Zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2010r.” opublikowanym przez Ministerstwo Środowiska Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy, na terenie gminy Stara Dąbrowa znajdowały się następujące udokumentowane złoża kopalin pospolitych, to jest piasków i żwirów: „Stara Dąbrowa” o zasobach 300 tys. ton, „Krzywnica” – 48 tys. ton, „Nowa Dąbrowa” – 308 tys. ton.

3.4.1. Potencjalne źródła zanieczyszczenia gleb na terenie gminy

Do obszarów zdegradowanych na terenie gminy Stara Dąbrowa można zaliczyć stare składowisko śmieci, oraz dawną żwirownię z betoniarnią na północ od Starej Dąbrowy. Na obszarze gminy stwierdzono także występowanie miejsc dzikiego wysypu śmieci. Miejsca te nie są jednak duże, ani liczne.

Zanieczyszczenie gleb związane z gospodarką rolną

Skutki dla środowiska związane z używaniem i stosowaniem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin;

Odpady powstające z produkcji zwierzęcej

Produkcja zwierzęca oddziałuje na środowisko przyrodnicze w sposób bezpośredni, poprzez emisję z budynków inwentarskich zanieczyszczeń powietrznych (pyły, gazy, drobno-ustroje) i w sposób pośredni - poprzez ścieki odzwierzęce (gnojowica) i odpady.

Powstające w procesie chowu zwierząt gospodarskich odpady zależne są od technologii produkcji i systemu utrzymania zwierząt. Tworząca się w systemie bezściółkowym gnojowica może stanowić środek, niebezpieczny dla środowiska glebowego i wodnego, powodujący w wodach gruntowych wzrost zawartości azotanów.

Nierozwiązana gospodarka ściekowa

Niski procent skanalizowania zwłaszcza na obszarach wiejskich ma decydujący wpływ poprzez wylewanie ścieków w niekontrolowany sposób.

Zły stan utrzymania systemu melioracji podstawowej i szczegółowej

Melioracje wodne obejmują cieki wodne naturalne i sztuczne pełniące funkcje nawadniająca i odwadniająca, rurociągi, groble na obszarach nawadnianych, drenowania, stawy rybne i inne podobne urządzenia.

Przy złym stanie systemów melioracyjnych tj. zarastaniu rowów melioracyjnych na skutek nieregularnego oczyszczania, braku właściwego drenażu, dochodzi do okresowego podtapiania gruntów, zabagniania i w efekcie nieprawidłowego uwilgocenia gleb.

Dec. do utrzymania do 1st poziomu

4. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

4.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność

4.1.1. Analiza zużycia wody

W stosunku do roku 2005 ogólne zużycie wody zmniejszyło się o ponad 50%. Równocześnie o 54% spadło średnie zużycie wody przez jednego mieszkańca.

Tabela 10 Zużycie wody na jednego mieszkańca w gminie Stara Dąbrowa w latach 2005-2010

Parametr	Jednostka	Rok
----------	-----------	-----

		2005	2010
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	dam ³	107,4	58,4
Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³	30,0	16,2

Źródło: GUS

4.1.2. Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło

Według danych GUS (2009 r.) na terenie gminy Stara Dąbrowa znajduje się ponad 1066 mieszkań. Można przypuszczać, że większość zbudowana została w starej technologii, w związku z tym zaledwie kilka procent tych budynków spełnia warunki energochłonności określone stosownymi normami. W ostatnim czasie obserwuje się wzrastającą liczbę przeprowadzanych termomodernizacji budynków również przez indywidualnych użytkowników.

W ostatnim czasie obserwuje się wzrastającą liczbę przeprowadzanych termomodernizacji budynków również przez indywidualnych użytkowników. Skuteczna termomodernizacja budynków pozwala na zatrzymanie nawet 15-25 % ciepła w budynkach.

Na terenie gminy funkcjonuje kilka kotłowni dostarczających ciepło, są to głównie kotłownie opalane paliwem stałym lub olejem opałowym. Największe kotłownie znajdują się w następujących budynkach:

- Budynek Urzędu Gminy – paliwo stałe, kocioł mocy 30 kW oraz 23 kW
- Świetlica wiejska w Storkówku – kocioł olejowy 24 kW
- Szkoła Podstawowa w Chlebówku – paliwo stałe, 75 kW x 2
- Gimnazjum Publiczne w Starej Dąbrowie – paliwo stałe 80-110 kW
- Budynek hali sportowej przy w/w gimnazjum – paliwo stałe 110-140 kW.

4.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

4.2.1. Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

Rejon gminy Stara Dąbrowa charakteryzuje się dużą liczbą dni z pogodą umiarkowaną ciepłą, z dużym zachmurzeniem i opadami deszczu. Średnia prędkość wiatru to 2,3 m/s.

Energia wiatru jest to energia kinetyczna wiatru wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej w turbinach wiatrowych.

Dla uzyskania realnych wielkości energii użytecznej z wiatru wymagane jest występowanie odpowiednio silnych wiatrów (o prędkości powyżej 4 m/s) o stałym natężeniu. W rejonie gminy Stara Dąbrowa średnia siła wiatru wynosi 2,3 m/s. Jednak ze względu na duże zróżnicowanie powierzchni terenu mogą występować obszary, na których prędkość wiatru będzie większa. Aby prawidłowo oszacować możliwość zainstalowania siłowni wiatrowych należy wykonać pomiary siły wiatru na odpowiedniej wysokości.

Szczegółowe warunki lokalizacji inwestycji i jej wpływ na środowisko przyrodnicze muszą zostać określone w sporządzonym dla planowanej inwestycji raporcie oddziaływania na środowisko (zgodnie m.in. z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 r. Nr 257 poz. 2573 ze zm.). Zapis wytycznych do sporządzenia takiego raportu został określony w ustawie z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199 poz. 1227 ze zm.).

Obecnie na terenie gminy nie planuje się inwestycji w energetykę wiatrową.

4.2.2. Możliwości wykorzystania energii wodnej

Energię wód powierzchniowych wykorzystuje się do produkcji energii elektrycznej w położonych na rzekach lub jeziorach elektrowniach wodnych. Energia elektryczna pozyskiwana z elektrowni wodnych, pomimo niewielkiego jeszcze udziału w ogólnej jej produkcji, ma już wymierne korzyści dla ochrony środowiska. Potencjalne możliwości lokalizacji obiektów małej energetyki wodnej (MEW) występują na rzece Inie i jej dopływach.

Na terenie całego powiatu stargardzkiego funkcjonuje 7 małych elektrowni wodnych (MEW), z tego dwie na terenie gminy Stara Dąbrowa:

- MEW zlokalizowana w miejscowości Chlebówko (gm. Stara Dąbrowa) na rzece Krapiel,
- MEW zlokalizowana w miejscowości Rokicie (gm. Stara Dąbrowa) na rzece Krapiel,

4.2.3. Analiza stopnia korzystania z energii biomasy i biogazu

Biomasa stała obejmuje organiczne, niekopalne substancje o pochodzeniu biologicznym, które mogą być wykorzystywane w charakterze paliwa do produkcji ciepła lub wytwarzania energii elektrycznej. Podstawowym paliwem stałym z biomasy jest biomasa leśna (drewno opałowe) występująca w postaci polan, okrągłaków, zrębków, brykietów, peletów oraz odpady z leśnictwa w postaci drewna niewymiarowego: gałęzi, żerdzi, przecinek, krzewów, chrustu, karp, a także odpady z przemysłu drzewnego (wióry, trociny) i papierniczego (ług czarny). Właściwa gospodarka leśna pozwala lasom istniejącym na terenie gminy Stara Dąbrowa na spełnianie (w sposób naturalny lub też w wyniku działalności człowieka) różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: produkcyjną i pozaprodukcyjną. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu, polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwi trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu.

Odrębną grupę stanowią paliwa z biomasy rolniczej pochodzące z plantacji przeznaczonych na cele energetyczne (drzewa szybko rosnące, byliny dwuliścienne, trawy wieloletnie, zboża uprawiane w celach energetycznych) oraz pozostałości organiczne z rolnictwa i ogrodnictwa (np. odpady z produkcji ogrodniczej, odchody zwierzęce, słoma).

Do grupy paliw stałych z biomasy zaliczany jest również węgiel drzewny, rozumiany szerzej jako stałe produkty odgazowania biomasy.

4.2.4. Analiza wykorzystania energii słonecznej

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Natężenie promieniowania słonecznego w całym obszarze województwa zachodniopomorskiego i występujących warunkach klimatycznych zapewnia ekonomiczne przetwarzanie go w energię użyteczną. Potencjał ten jest wystarczający do wykorzystania na potrzeby bytowe mieszkańców, do podgrzewania ciepłej wody, choć koszty inwestycji są obecnie zbyt duże w stosunku do możliwości osób fizycznych. Mimo to z roku na rok mieszkańcy inwestują w montaż kolektorów słonecznych. Ze względu na dużą zmienność sezonową i dobową potencjał ten nie zaspokoi potrzeb produkcyjnych przemysłu rolnego i rolno-spożywczego.

Sprawność kolektorów słonecznych wynosi przeciętnie około 80%. Jednak całkowita sprawność układu podgrzewającego wodę ze względu na sprawność całej instalacji, a głównie wymienników ciepła, wynosi od 50% do 70%.³

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska przy współpracy z bankami udziela dopłat na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych.

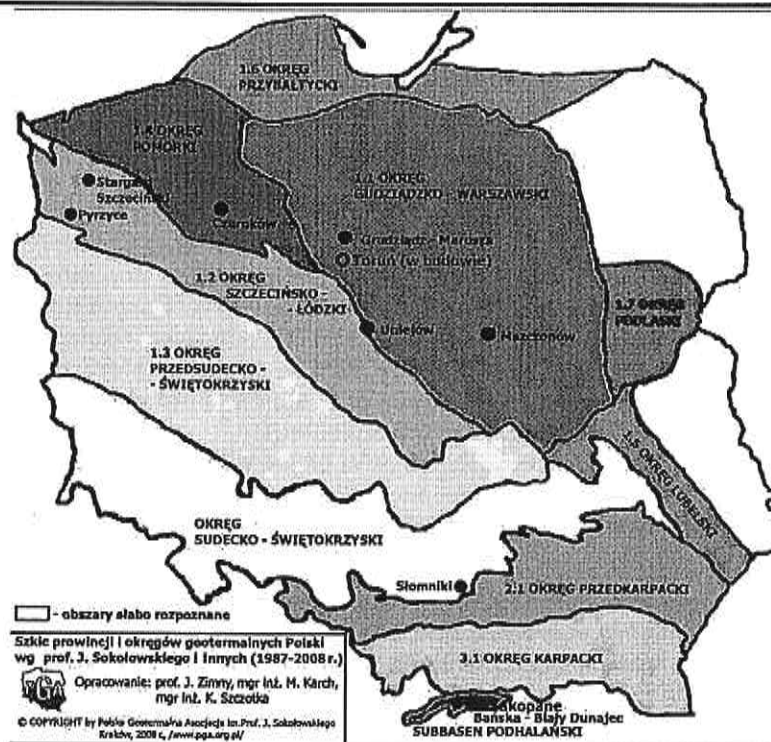
4.2.5. Analiza możliwości wykorzystania energii geotermalnej

Złożem energii geotermalnej nazywa się naturalne nagromadzenie ciepła (w skałach, wodach podziemnych, w postaci pary) na głębokościach umożliwiających opłacalną ekonomicznie eksploatację energii cieplnej. Wydobywanie ciepłej wody o określonym składzie może mieć ogromny wpływ na rozwój gospodarczy miejscowości dzięki rozwojowi lecznictwa (balneologia), turystyki i rekreacji (baseny z ciepłą wodą) i wreszcie przemysłu opartego o czystą technologię (suszarstwo, ogrodnictwo itp.).

Na terenie Polski występują naturalne baseny sedymentacyjno-strukturalne, wypełnione gorącymi wodami podziemnymi o zróżnicowanych temperaturach, których bezwzględna wartość zdefiniowana jest powierzchniowymi zmianami intensywności strumienia ciepłego ziemi. Temperatury tych wód wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają ponad 100°C

³ Źródło: www.cire.pl

Rysunek 2 Prowincje i okręgi geotermalne w Polsce

Lp.		Powierzchnia złóż [km ²]	Formacja geologiczna	Zasoby wód geotermalnych [km ³]	Zasoby wód geotermalnych [mln t.p.u.]	Objętość wód geotermalnych [m ³ /km ²]	Energia cieplna [t.p.u./km ²]
1	PROWINCJA ŚRODKOWOEUROPEJSKA	222 000		6 215	32 436	99 401 000	501 000
1.1	Okręg grudziądzko - warszawski	70 000	Kreda/Jura Trias	2 766 334	9 853 2 107	44 134 400	168 000
1.2	Okręg szczeciński - łódzki	67 000	Kreda/Jura Trias	2 580 274	16 627 2 185	42 266 600	246 000
1.3	Okręg sudecko - świętokrzyski	39 000	Perm/Trias	155	955	3 900 000	26 000
1.4	Okręg pomorski	12 000	Perm/Karbon Dewon/Lias/Trias	21	162	1 600 000	13 000
1.5	Okręg lubelski	12 000	Karbon/Dewon	30	193	2 500 000	16 000
1.6	Okręg przybaltycki	15 000	Kambr/Perm/Mezozoik	38	241	2 500 000	16 000
1.7	Okręg podlaski	7 000	Kambr/Perm/Mezozoik	17	113	2 500 000	16 000
2	PROWINCJA PRZEDKARPACKA	16 000		362	1555	22 600 000	97 000
2.1	Okręg przedkarpacki	16 000	Trias/Jura/Kreda/Trzecieorzęd	362	1555	22 600 000	97 000
3	PROWINCJA KARPACKA	13 000		100	714	7 700 000	55 000
3.1	Okręg karpacki	13 000	Trias/Jura/Kreda/Trzecieorzęd	100	714	7 700 000	55 000
		251 000		6 677	34 705	99 401 000	653 000

Prowincje i okręgi geotermalne Polski oraz potencjalne zasoby wód i energii w nich zawarte wg prof. J. Sokółowskiego i innych (1987-2008 r.)

Opracowanie: prof. J. Zimny, mgr inż. M. Karch, mgr inż. K. Szczotka

© COPYRIGHT by Polska Geotermalna Asocjacja Im. Prof. J. Sokółowskiego, Kraków, 2008 r., www.pga.org.pl

Rysunek 3 Potencjalne zasoby wód i energii zawarte w poszczególnych prowincjach i okręgach geotermalnych

Niezależnie od występowania naturalnych basenów sedymentacyjnych wypełnionych gorącymi wodami podziemnymi coraz powszechniej stosowane są pompy ciepła. Pompy ciepła to urządzenia proekologiczne pozwalające na zmniejszenie kosztów ogrzewania domów. Umożliwiają wykorzystanie ciepła niskotemperaturowego oraz odpadowego do ogrzewania, wentylacji i przygotowania ciepłej wody użytkowej. Zasada ich działania jest prosta i analogiczna do zasady działania lodówki. Pompa ciepła pobiera energię (ciepło) z powietrza lub ziemi z zewnątrz budynku, kumuluje je do odpowiedniej wysokości i przekazuje do wymiennika ciepła. Pozyskana energia może być przeznaczona na ogrzanie wody użytkowej lub budynku. Podstawową zaletą wyróżniającą pompy ciepła od innych systemów grzewczych jest to, że 75% energii potrzebnej do celów grzewczych czerpanych jest bezpłatnie z otoczenia, a pozostałe 25% stanowi prąd elektryczny. Powoduje to, że pompy ciepła, w obecnej chwili są najtańszymi w eksploatacji.

Gmina Stara Dąbrowa, podobnie jak znaczna część województwa zachodniopomorskiego ma duży potencjał do wykorzystywania energii pochodzącej z wód geotermalnych. W rejonie powiatu stargardzkiego temperatury wód geotermalnych kształtują się w zakresie temperatur 45 – 95°.

4.3. Kształtowanie stosunków wodnych ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Na obszarze gminy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Natomiast mogą wystąpić lokalne podtopienia na skutek intensywnych opadów atmosferycznych. Potencjalne podtopienia mogą wystąpić wzdłuż następujących cieków naturalnych przepływających przez teren gminy Stara Dąbrowa:

- rzeka Krąpiel 13,02 km
- rzeka Giełdnica 11,8 km
- rzeka Sokola 6,1 km
- rzeka Kania 7,1 km

b/ urządzenia melioracji podstawowych:

- kanał Krzywnica 1,2 km
- kanał Krzywnica-Kępy 1,2 km

W gminie Stara Dąbrowa nie ma wałów przeciwpowodziowych.

Istotne dla utrzymania stosunków wodnych w glebach oraz przeciwdziałania podtopieniom jest utrzymanie w dobrym stanie technicznym urządzeń melioracji szczegółowej. Gmina pocięta jest gęstą siecią rowów melioracyjnych i kanałów odprowadzających wodę, które stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę. Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 3425 ha, w tym gruntów ornych 2517 ha oraz użytków zielonych 908 ha. Wymagają zmeliorowania grunty orne na powierzchni 589 ha i użytki zielone 241 ha.

Właściwa melioracja gruntów rolniczych przynosi w bardzo krótkim czasie wymierne korzyści dla wszystkich. Prawidłowe stosunki wodne w glebie dają poprawę plonów, natomiast dobrze rozwinięta eksploatacja melioracji podstawowej i szczegółowej zapobiega zalewaniu gruntów.

Na skutek braku opadów może dojść z kolei do suszy. Susza atmosferyczna (ma miejsce, gdy przez 20 dni nie występują opady deszczu) i glebowa (niedobór wody w glebie powodujący straty) zanikają stosunkowo szybko, natomiast susza hydrologiczna (obniżenie poziomu wody w naturalnych i sztucznych zbiornikach wodnych) ma skutki długotrwałe, może trwać nawet kilka sezonów. Odbudowa zasobów wodnych wymaga obfitych, długotrwałych opadów śniegu i deszczu.⁴

Wodę retencjonują stawy rybne „Dzwonowo” położone w obrębie Krzywnica i Nowa Dąbrowa a także w gminie Marianowo. Powierzchnia stawów w gminie Stara Dąbrowa wynosi 71 ha a pojemność dopuszczalna 16,7 tysięcy m³. Nie planuje się budowy zbiorników retencyjnych.

W opracowaniu Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie - „Studium ochrony przeciwpowodziowej – region bilansowy nr 08” ustalone są obszary służące przepuszczeniu wód powodziowych.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne (Dz.U.2012.145) ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz

⁴ Źródło: IMiGW w Warszawie „Hierarchia potrzeb obszarowych małej retencji”

planów zarządzania ryzykiem powodziowym. W myśl ustawy KZGW przygotowuje wstępną ocenę ryzyka powodziowego, która powinna być wykonana do końca 2011 r. i będzie opiniowana przez wojewodów i marszałków Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, zostaną sporządzone mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, które wg ustawy mają być gotowe do końca 2013 r. Natomiast do końca 2015 r. powinny być sporządzone plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy. Ewentualne przedsięwzięcia konieczne do wykonania ze względu na ochronę przeciwpowodziową wynikać będą z planu zarządzania ryzykiem powodziowym. Terminy sporządzenia w/w dokumentów regulują przepisy Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim. Prace te będą realizowane w jednolitej formie i zakresie zgodnie ze standardami obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 79. ust. 2 ustawy Prawo wodne sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159) jednym z obowiązków dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej było sporządzanie studium ochrony przeciwpowodziowej dla potrzeb planowania ochrony przed powodzią. W tamtym okresie dla terenu Gminy Śrem sporządzone zostało przez Dyrektora RZGW w Poznaniu studium ochrony przeciwpowodziowej dla rzeki Warty w tym mapy w skali 1:10 000.

Zgodnie z art. 84 cytowanej ustawy obszary, o których mowa w art. 79 ust. 2, należało uwzględniać przy sporządzaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz o warunkach zabudowy. W studium dla przedmiotowego terenu występują obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 82. ust. 1 Prawa wodnego (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.) - w brzmieniu obowiązującym do dnia 17.03.2011 r.

4.4. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Stara Dąbrowa od 1979 r. funkcjonuje składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Łęczycza, które było w zarządzie Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Stargardzie Szczecińskim, a od 22.12.2009 r. jest zarządzane przez Zakład Zagospodarowania Odpadów Stargard Spółka z o.o. w Stargardzie Szczecińskim.

Na w/w składowisku składowane są następujące rodzaje odpadów:

Tabela 11 Rodzaje odpadów składowanych na składowisku odpadów w Łęczycy

L.p.	Kod odpadów	Rodzaj odpadów
1	02 03 04	Surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa
2	03 01 05	Trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wiórowa, i fornir inny niż wymieniony w 03 01 04
3	04 02 22	Odpady z przetworzonych włókien tekstylnych
4	17 01 01 (R 14)	Odpady betonowe oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów
5	17 01 07 (R 14)	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione 17 01 06
6	17 01 82	Inne niewymienione odpady
7	17 03 80	Odpadowa papa
8	17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03
9	19 08 01	Skratki
10	19 08 08	Ustabilizowane komunalne osady ściekowe
11.	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji
12.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne
13	20 03 06	Osady ze studzienek kanalizacyjnych
14	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe

Pojemność całkowita składowiska wynosi 1 341 500 m³. Masa składowanych odpadów (wg stanu na 31.12.2010 r.) - 866 239,75 Mg. Na składowisko można przyjąć jeszcze 203 700 Mg odpadów. Składowisko spełnia wymagania w zakresie posiadania decyzji. Na bazie składowiska ma być wybudowana instalacji mechaniczno-biologicznego unieszkodliwiania odpadów.

Okolo 85% mieszkańców gminy objętych jest zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych, natomiast zbiórką selektywną odpadów u źródła – 100%. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe ze szkła i tworzyw sztucznych. Gmina Stara Dąbrowa posiada podpisaną umowę z MPGK Stargard Szczeciński na odbiór selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych typu PET w 18 pojemnikach o poj. 2,5 m³ i typu Szkło w 19 pojemnikach o poj. 2,5 m³.

Ilość odpadów odebranych i zebranych w latach 2009-2010 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12 Ilość odpadów komunalnych odebranych i zebranych z terenu gminy Stara Dąbrowa

kod odpadu	Odpady odebrane [Mg]		Odpady zebrane[Mg]	
	2009 r.	2010 r.	2009 r.	2010 r.
20 03 01	272,17	301,16	272,17	301,16
20 03 07	2,375		2,375	
suma ogółem	274,545	301,16	274,545	301,16

Źródło: Gmina Stara Dąbrowa

Tabela 13 Ilość odpadów opakowaniowych zebranych i odzyskanych na terenie gminy stara Dąbrowa

Lp.	Kod odpadu	Kody odebrane /zebrane		Ozn. Proc.*	Odzysk	
		Masa Mg			Masa Mg	
		2010	2011		2010	2011
	15 01 02	16,047	14,3	R 15	6,632	12,74
	15 01 07	44,297	39,56	R 15	24,906	33,50
	suma ogółem	60,344	53,86		31,538	46,24

Źródło: Gmina Stara Dąbrowa

Przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2011 w zakresie gosp. odpadami:

W dniu 10.02.2011 r. Rada Gminy w Starej Dąbrowie podjęła uchwałę nr IV/19/11 w sprawie przyjęcia Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami na lata 2009-2016

W dniu 29.09.2009 r. Rada Gminy w Starej Dąbrowie podjęła uchwałę nr XXVIII/196/09 w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbesty i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Stara Dąbrowa,

Likwidacja mogiłnika w Starej Dąbrowie.

W gminie funkcjonuje system usuwania odpadów oparty o regularną usługę zbierania odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu.

Odpady komunalne powstające w zabudowie mieszkaniowej gromadzone są w pojemnikach ustawionych na posesji lub na terenach gminnych. Przedsiębiorcy, posiadający zezwolenia udzielane im przez Wójta, podpisują z mieszkańcami umowy i odbierają zgromadzone odpady. Są to odpady niesegregowane. Właściciele nieruchomości podpisali ok. 700 umów na wywóz z terenu ich nieruchomości niesegregowanych odpadów komunalnych z firmami posiadającymi uprawnienia do tego typu działalności.

Gmina podpisała porozumienie międzygminne w sprawie ponadlokalnego określenia i realizacji wybranych zadań w zakresie gospodarki odpadami, dotyczące budowy instalacji mechaniczno-biologicznego unieszkodliwiania odpadów na składowisku w Łęczycy.

Wprowadzenie selektywnego zbierania systemem pojemnikowym odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych oraz opakowań ze szkła białego i kolorowego.

Nowy system gospodarki odpadami

Wdrożenie nowych zasad gospodarowania odpadami komunalnym w gminie w związku z wejściem w życie z dniem 01.01.2012 r. ustawy z dn. 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897) - w terminie do 1 lipca 2013 r.

Współpraca przy budowie regionalnego kompleksowego systemu gospodarowania odpadami z uwzględnieniem recyklingu wewnętrznego i wykorzystania odpadów, jako surowców wtórnych w oparciu o projektowane ZZO i instalację w Łęczycy.

Bieżąca likwidacja (w przypadku ich powstania) miejsc nielegalnego składowania odpadów (dzikie wysypiska).

4.5. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych oraz zasobów naturalnych

4.5.1. Analiza stanu istniejącego wód powierzchniowych i podziemnych

Stan wód powierzchniowych

W 2010 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, prowadził monitoring operacyjny jednolitych części wód (jcw) oraz w punkcie pomiaru kontrolnego (ppk) na terenie województwa zachodniopomorskiego w tym na terenie gminy Stara Dąbrowa - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych wymaga dokonania oceny stanu/potencjału ekologicznego, elementów fizykochemicznych, stanu chemicznego i stanu jakości wód. Stan ekologiczny wyznacza się w jednolitych części wód w ciekach naturalnych zaś potencjał ekologiczny w sztucznych i silnie zmienionych jednolitych częściach wód. Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego jest porównywalny z procedurą określania stanu ekologicznego. Stan/potencjał ekologiczny wód powierzchniowych ocenia się na podstawie wyników badań elementów biologicznych, fizykochemicznych i substancji szczególnie szkodliwych.

Na terenie gminy zlokalizowany został jeden punkt pomiarowy na rzece Krapiel – ujście do Iny.

Stan/potencjał elementów biologicznych oceniano w oparciu o trzy grupy organizmów: fitoplanktonu, fitobentosu i makrofitów. Najczęściej stosowanym parametrem biologicznym był chlorofil „a”. Według oceny na podstawie tego wskaźnika, w badanych wodach, stwierdzono dobry stan/potencjał.

Jakość wód pod względem elementów fizykochemicznych w punkcie pomiarowym oceniono poniżej stanu dobrego. Wartości graniczne dla dobrego stanu wód w większości przekraczały stężenia substancji charakteryzujących zanieczyszczenia organiczne. Ocenę jakości wód pogarszały również wyniki badań substancji biogenych.

Na podstawie sklasyfikowanych elementów biologicznych i fizykochemicznych wyznaczono stan/potencjał ekologiczny. W rezultacie wodom w badanym punkcie przypisano stan/potencjał umiarkowany (III klasa).

4.5.2. Zagrożenia wód powierzchniowych

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach, presje antropogeniczne.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- ze składowisk odpadów komunalnych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i komunikacyjnych,
- niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin,
- niewłaściwie składowane odchody zwierzęce powstające w gospodarstwach rolnych.

Podstawowe źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie gminy Stara Dąbrowa stanowią ścieki komunalne z jednostek osadniczych nie objętych kanalizacją sanitarną. Na nieruchomościach nie podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szambach), często nie spełniających warunków określonych w Prawie Budowlanym. Ścieki ze zbiorników wywożone są na pola, do lasów i do cieków wodnych, zamiast trafiać do oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy i powiatu stargardzkiego obserwuje się stopniową poprawę jakości wód powierzchniowych. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych jest wynikiem restrukturyzacji wielu gałęzi przemysłu, rezygnacji z technologii uciążliwych dla środowiska, regresu gospodarczego, zwiększającej się z roku na rok długości sieci kanalizacyjnej na terenie gminy oraz rozwoju technologii pozwalających na osiągnięcie wyższej efektywności redukcji zanieczyszczeń.

4.5.3. Monitoring wód podziemnych

W minionych latach nie prowadzono monitoringu wód podziemnych na terenie gminy Stara Dąbrowa. Badania jakości wód podziemnych w ramach monitoringu krajowego prowadzone były na terenie powiatu stargardzkiego w sąsiednich gminach: Stargard Szczeciński (4 punkty), Chociwel (1 punkt), Dobrzany (1 punkt), Dolice (1 punkt). Badania wykonał Państwowy Instytut Geologiczny na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że tylko w jednym punkcie na terenie gminy Stargard Szczeciński (m. Koszewko) wykazano wody słabej jakości, natomiast w pozostałych sześciu ich stan był dobry. O jakości wód podziemnych decydowały głównie podwyższone wskaźniki: NO_3 , Cd, Ca, HCO_3 , Zn, Mn i pH.

4.5.4. Zagrożenia wód podziemnych

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone są wody w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Dobre właściwości filtracyjne utworów izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się lepszą i bardziej trwałą jakością. Zanieczyszczenia wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny, dlatego też ich ochrona ma znaczenie priorytetowe.

Zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych wynika z:

- infiltracji zanieczyszczeń z wód powierzchniowych,
- migracji wgłębnej zanieczyszczeń związków chemicznych z obszarów rolniczych, terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych o słabej izolacyjności gruntowej warstw wodonośnych,
- tradycyjnych metod pozbywania się ścieków,
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa,
- obiekty hodowlane,
- niewłaściwe stosowanie środków nawożenia i ochrony roślin,
- eksploatacja surowców mineralnych, które mogą spowodować przerwanie warstwy izolacyjnej,
- dzikie wysypiska śmieci,
- prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie stacji paliw oraz różnego rodzaju magazynów środków chemicznych,
- awarie przemysłowe.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto, stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

4.6. Ochrona powietrza

4.6.1. Analiza stanu istniejącego

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża. Z uwagi na tę mnogość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenek azotu i tlenek węgla.

Ochrona powietrza polega na dotrzymywaniu ustalonych poziomów substancji w powietrzu.

Najbardziej uciążliwe dla powietrza w gminie Stara Dąbrowa jest emisja niska, czyli spalanie paliw stałych (węгля, koksu) w gospodarstwach domowych. Piece domowe i lokalne systemy grzewcze praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania.

Na stan powietrza może mieć wpływ transport samochodowy odbywający się drogami przebiegającymi przez gminę Stara Dąbrowa tj. drogami wojewódzkimi nr 106 o przebiegu północ-południe, i nr 142 o przebiegu wschód-zachód. W przypadku dróg o zwiększonym natężeniu ruchu należy liczyć się z okresowo podwyższonymi, ale prawdopodobnie nie przekraczającymi norm, stężeniami węglowodorów, tlenku węgla, tlenków azotu, ozonu, pyłów i metali, w tym zwłaszcza ołowiu. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego, oddziałując niekorzystnie na uprawy polowe.

Jednym z problemów mającym wpływ na powietrze oraz na stan zdrowia mieszkańców jest niszczenie i niewłaściwe usuwanie materiałów azbestowych, które powoduje emisję rakotwórczych włókien.

Na terenie gminy działają drobne podmioty gospodarcze, które nie mają dużego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego.

Według danych GUS w 2010 r. emisja pyłów z terenu powiatu stargardzkiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 164 ton, co stanowiło 5% ogólnej masy emitowanych zanieczyszczeń pyłowych z terenu województwa zachodniopomorskiego. Wielkość emisji gazów w powiecie osiągnęła poziom 174 286 ton, co w odniesieniu do całkowitej masy emitowanych gazów w województwie stanowiło zaledwie 1,9%. Powiat stargardzki charakteryzuje się niską emisją zanieczyszczeń pyłowych w województwie, jednak w porównaniu do ubiegłych lat emisja zanieczyszczeń, zwłaszcza gazowych znacznie wzrosła (o 73%).

Poniższa tabela przedstawia emisję zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu stargardzkiego.

Tabela 14 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu stargardzkiego

Emisja zanieczyszczeń pyłowych t/rok		
	2005	2010
ogółem	161	164
ze spalania paliw	160	163
węglowo-grafitowe, sadza	1	1
Emisja zanieczyszczeń gazowych t/rok		
	2005	2010
ogółem	47 129	174 286
ogółem (bez dwutlenku węgla)	538	809
dwutlenek siarki	302	521
tlenki azotu	133	213
tlenek węgla	103	75
dwutlenek węgla	46 591	173 477
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji t/rok		
	2005	2010
pyłowe	623	727

Źródło: GUS

Roczna ocena jakości powietrza za 2010 rok, w stosunku do ocen wykonanych w ostatnich latach, zawiera nowe elementy wynikające z nowego podziału kraju na strefy oraz z Dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE). Obecne przepisy nie uwzględniają zapisów zawartych w tej Dyrektywie dlatego do oceny wykorzystuje się także obowiązujące akty prawne takie jak:

- Ustawę Prawo ochrony środowiska (Dz.U.08.25.150),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 03 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.08.47.281),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 06 marca 2008 roku w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U.08.52.310)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie dokonywania oceny

---

poziomów substancji w powietrzu (Dz.U.Nr 5 poz. 31)

Dwutlenek siarki. Pomiary automatyczne i pasywne wykonywane w 2010 r. wykazały, iż stężenie tego zanieczyszczenia jest niskie w powietrzu. Wyższe stężenia tego zanieczyszczenia rejestrowane są w okresach grzewczych (styczeń-marzec, październik-listopad) niż w miesiącach letnich (kwiecień-wrzesień), co świadczy o tym, iż na poziom stężenia SO_2 w powietrzu największy wpływ mają procesy grzewcze.

Dwutlenek azotu. Głównym źródłem tego zanieczyszczenia w obszarach miejskich jest komunikacja samochodowa. Wyższe wartości notowane są w dużych aglomeracjach miejskich, a niższe na wsiach i małych miejscowościach, które oddalone są do dużej komunikacji samochodowej. W ostatnich latach nie zauważa się spadkowej tendencji stężenia tego zanieczyszczenia.

Pył zawieszony PM_{10} . W 2010 roku ponadnormatywne stężenia pyłu PM_{10} odnotowano w dwóch strefach w województwie zachodniopomorskim. Skutkuje to obowiązkiem opracowania przez Marszałka programu ochrony powietrza (POP). Większość przekroczeń miała miejsce w sezonie grzewczym, co wskazuje na znaczny wpływ emisji pochodzącej z ogrzewania mieszkań.

Pył zawieszony $PM_{2,5}$. Wdrażana od 2010 roku Dyrektywa CAFE nakłada obowiązek oceny jakości powietrza o pył zawieszony $PM_{2,5}$. Na wszystkich badanych stanowiskach stężenie pyłu zawieszonego $PM_{2,5}$ było niższe od dopuszczalnego.

Benzo(a)piren zawarty w pyłe PM_{10} . Benzo(a)piren, to poza pyłem PM_{10} drugie zanieczyszczenie, którego poziomy stężenie w powietrzu przekraczają obowiązującą normę. Prawdopodobieństwo przekroczeń poziomu docelowego przez stężenia benzo(a)pirenu dotyczy wszystkich większych miast w województwie, głównie stolicy powiatów. Do powietrza benzo(a)piren dostaje się głównie w wyniku niepełnego spalania paliw stałych (węgiel i drewno) przede wszystkim w paleniskach domowych, dlatego obserwuje się wzrost wartości tego zanieczyszczenia w najzimniejszych miesiącach i jest to związane z tzw. emisją niską. W mniejszym stopniu obecność benzo(a)pirenu jest wynikiem jego emisji z dużych źródeł energetycznych i przemysłowych. Niewielki udział emisji benzo(a)pirenu do powietrza mają spaliny samochodowe.

Ozon. Jest silnym utleniaczem fotochemicznym, który powoduje poważne problemy zdrowotne, niszczy materiały i uprawy rolne. Jest zanieczyszczeniem wtórnym, wytwarzającym się w wyniku oddziaływania UV z pierwotnymi zanieczyszczeniami powietrza. Ze względu na mechanizm tworzenia się ozonu maksymalne jego stężenia rejestrowane są terenach z dala od dużych aglomeracji miejskich.

Ołów, arsen, kadm, nikiel. Nie stwierdzono przekroczeń zarówno poziomu dopuszczalnego określonego dla ołowiu jak też poziomów docelowych określonych dla arsenu, kadmu i niklu. Dla tych zanieczyszczeń w ocenie jakości powietrza za 2010 r., strefa zachodniopomorska otrzymała klasę A, która nie wymaga działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Pozostałe substancje Klasę A uzyskała strefa zachodniopomorska również dla pozostałych substancji: tlenku węgla, benzenu oraz arsenu zawartego w pyłe PM_{10} .

Wyniki klasyfikacji stref pod kątem ochrony zdrowia

Całą strefę zachodniopomorską, do której należy gmina Stara Dąbrowa, dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu i tlenku węgla zaliczono do klasy A. Mierzony po raz pierwszy poziom pyłu zawieszonego $PM_{2,5}$ zgodnie z Dyrektywą CAFE w strefie zachodniopomorskiej nie został przekroczony i strefę zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM_{10} i benzo(a)pirenu. Przypisanie całej dużej strefie zachodniopomorskiej klasy C dla pyłu PM_{10} i benzo(a)pirenu nie oznacza, że przekroczenia występują na całym obszarze. Oznacza to, że na obszarze strefy są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza (Program Ochrony Powietrza).

Strefa zachodniopomorska, na obszarze której znajduje się gmina Stara Dąbrowa, w ocenie za 2010 r. otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu. Przekroczenia poziomu docelowego ozonu stwierdzono na automatycznych stacjach w Szczecinie, Widuchowej i Storkowie w związku z tym do klasy D2 zaliczono strefę zachodniopomorską. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki badań stężeń zanieczyszczeń powietrza wykonane przez WIOŚ dla strefy zachodniopomorskiej w 2010 r.

Tabela 15 Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2010 r.

strefa	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/a/P (PM10)	O ₃ dc	O ₃ dt
Strefa zachodniopomorska	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego za 2010 rok. WIOŚ Szczecin

Wyniki klasyfikacji w oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin

W wyniku oceny przeprowadzonej za rok 2010 dla ozonu, strefie zachodniopomorskiej pod kątem ochrony roślin przypisano klasę D2. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku – to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska. Należy jednak pamiętać, że dla strefy zachodniopomorskiej dla ozonu obowiązuje program ochrony powietrza na podstawie rocznej oceny za 2008 rok. Program ten został uchwalony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w marcu 2011 roku.

Strefę ocenianą pod kątem dwutlenku siarki i tlenków azotu zaliczono do klasy A.

Tabela 16 Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony roślin w 2010 r.

strefa	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
Strefa zachodniopomorska	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego za 2010 rok. WIOŚ Szczecin

4.6.2. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska

Na terenie gminy Stara Dąbrowa nie prowadzi się stałego monitoringu jakości powietrza. Pomiar, które mogą być reprezentatywne dla tego obszaru dokonywane są w m. Lipnik k/ Stargardu Szczecińskiego. Wyniki badań dokonane przez WIOŚ wskazują na jakość powietrza w rejonie Stargardu zgodną z normami. Powiat zaliczony został do strefy o nie przekroczonych poziomach dopuszczalnych stężeń substancji. Zakres działań wynikających z oceny obejmuje więc utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

Na jakość powietrza ma wpływ sposób zabudowy terenu i pora roku. Jakość powietrza pogarsza się w miesiącach zimowych w sezonie grzewczym, gdzie oprócz emisji ze źródeł komunikacyjnych występuje emisja ze źródeł energetycznego spalania paliw. Lokalną uciążliwością dla środowiska i mieszkańców gminy może być emisja przemysłowa i emisja komunikacyjna. Emisja niska natomiast, najbardziej dokuczliwa jest zimą.

Zagrożenie emisją przemysłową może występować wówczas, jeśli przez przedsiębiorstwa przekraczane są parametry emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego. Stąd konieczne jest podejmowanie działań kontrolnych przez Inspektoraty Ochrony Środowiska oraz samokontrolę zakładowe (np. wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14001, wymuszających stosowanie czystej produkcji). W gminie Stara Dąbrowa nie występuje uciążliwy przemysł.

Zagrożenie emisją komunikacyjną występuje głównie w miejscowościach, przez które przebiegają drogi krajowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne to przede wszystkim tlenki azotu, tlenek węgla i węglowodory aromatyczne, w tym benzen, wykazujący działanie rakotwórcze. Zanieczyszczenia te

są przede wszystkim prekursorami powstawania ozonu troposferycznego. W miesiącach letnich, w rejonie zwiększonego ruchu drogowego, są przekraczane dopuszczalne stężenia ozonu w powietrzu. Z kolei, równoczesne występowanie ozonu i węglowodorów powoduje nasilenie się reakcji synergicznych.

Podwyższone stężenia tlenków azotu (czynnik biogeny) mogą powodować zmiany w funkcjonowaniu ekosystemów, objawiające się zanikaniem szczególnie wrażliwych gatunków roślinnych na terenach położonych wzdłuż tras komunikacyjnych. Największe potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg krajowych. Poza tym drogi krajowe są również zagrożeniem pod kątem przewożenia nimi materiałów niebezpiecznych.

Emisja niska ujemnie wpływa na odczucia estetyczne, daje poczucie dyskomfortu, a także zwiększa koszty utrzymania czystości (zapylenie). W grupie substancji emitowanych podczas spalania węgla w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach, oprócz dwutlenku siarki, pyłów i tlenków azotu, znajduje się także sadza, zawierająca wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne w tym benzo-a-piren, stanowiące największe potencjalne zagrożenie zdrowotne.

Źródłem emisji niskiej jest również palenie odpadów w piecach domowych, jest to procederem niezwykle masowym pomimo obowiązującego w Polsce zakazu.

Tlenek i dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, chlorowódor i cyjanowódor – to tylko niektóre szkodliwe związki, jakie powstają przy spalaniu w przydomowych paleniskach odpadów.

Ekolodzy i lekarze ostrzegają: palenie odpadów w domowych piecach przynosi katastrofalne skutki dla naszego zdrowia i środowiska naturalnego. Palenie odpadów w niskich temperaturach (od 200 do 500 stopni C) - takie panują w naszych przydomowych piecach - sprawia, że do atmosfery emitowane są nie tylko szkodliwe pyły zawierające metale ciężkie, ale też liczne substancje trujące – tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki, cyjanowódor i chlorowódor. Jako produkty uboczne palenia odpady w niskich temperaturach powstają też niezwykle niebezpieczne dla człowieka i środowiska rakotwórcze związki zwane dioksynami i furanami.

Wykorzystywanie pieców domowych do spalania odpadów powoduje też uszkodzenia instalacji i przewodów kominowych.

4.7. Oddziaływanie hałasu

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (L_{Aeq}), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu. Dopuszczalne wartości poziomów dźwięku w środowisku określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 nr 120, poz. 826 ze zm.).

Tabela 17 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

L.p	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq,D}$ Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq,N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 h	$L_{Aeq,D}$ przedział czasu odniesienia równy 8-miu najmniej korzystnym godz. dnia	$L_{Aeq,N}$ przedział czasu odniesienia równy 1-ej najmniej korzystnej godz. nocy
1.	a. Obszary A ochrony uzdrowiskowej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki d. Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego c. Tereny zabudowy zagrodowej d. Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45

4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45
----	---	----	----	----	----

(Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 Nr 120, poz. 826 ze zm.)

Źródła hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Stara Dąbrowa są związane przede wszystkim z eksploatacją dróg. Przez gminę przebiegają drogi wojewódzkie nr 106 i 142. Stan techniczny dróg wojewódzkich powiatowych i gminnych, od dawna nie odpowiada wzrastającemu natężeniu ruchu osobowego i towarowego. Obserwacje poczynione na drogach wskazują jednoznacznie, że stan ten systematycznie się pogarsza. Na wielu odcinkach dróg występują niebezpieczne koleiny, co stwarza zagrożenie dla ruchu oraz zwiększa poziom hałasu. W okresie letnim następuje znaczny wzrost natężenia ruchu drogowego powodowany przez zmierzających w kierunku morza turystów.

Na terenie gminy nie przeprowadzono badań hałasu.

W 2010 r. przeprowadzono Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie - Generalny pomiar ruchu drogowego dla dróg wojewódzkich nr 106 i 142 przebiegających przez gminę Stara Dąbrowa. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki tego pomiaru.

Tabela 18 Ruch kołowy na drogach wojewódzkich w gminie Stara Dąbrowa w 2010 r.

Nr pkt. pom.	Nr drogi woj.	Opis odcinka		Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
		Dł. (km)	Nazwa	O	M	SoM	Lsc	Scbp	Sczp	A	C
32020	106	7,2	Maszewo-Łęczycza	3283	4	2569	358	138	154	50	10
32021	106	10,0	Łęczycza-Stargard Szcz.	4733	52	4118	237	123	151	43	9
32074	142	21,4	Szczecin-Łęczycza	4360	31	3692	349	61	205	22	0
32075	142	14,5	Łęczycza-Lisowo	3120	12	2693	200	47	159	9	0

Źródło: na podstawie zestawienia pn. „Generalny Pomiar Ruchu w 2010 r. -Zachodniopomorskie, WZDW, O - ogółem; M - motocykle; SoM - samochody osobowe (mikrobusy); Lsc - lekkie samochody ciężarowe; Scbp - samochody ciężarowe bez przyczepy; Sczp - samochody ciężarowe z przyczepą; A - autobusy; C - ciągniki rolnicze; R - rowery

Według pomiarów, najbardziej obciążoną ruchem była wówczas droga wojewódzka nr 106 na odcinku Łęczycza-Stargard Szczeciński oraz nr 142 na odcinku Szczecin-Łęczycza. Natężenie ruchu wynosiło tu odpowiednio ponad 4,7 tys. i 4,3 tys. pojazdów na dobę. W porównaniu z poprzednim pomiarem ruchu z 2005 r. ilość pojazdów na tych odcinkach wzrosła o ponad 30%.

Rodzaj pojazdu też ma duże znaczenie dla emisji hałasu, można powiedzieć, że zachodzi tutaj zależność: im większy pojazd tym wyższy poziom hałasu jest przez niego generowany. W ostatnich latach na drogach powiatu śremskiego przybyło również samochodów ciężarowych.

W celu skutecznej ochrony środowiska przed nadmiarem hałasu należy:

- zinventaryzować źródła emisji hałasu do środowiska,
- wyszukiwać tzw. „obszary szczególnej uciążliwości dla środowiska”,
- kontynuować ciągle badania (monitoring) w środowisku chronionym akustycznie,
- kontynuować systematycznie pomiary hałasu komunikacyjnego i przemysłowego,
- wdrażać technologie (urządzenie) charakteryzujące się niskimi emisjami hałasu do środowiska,
- stosować maszyny i urządzenia o obniżonej hałaśliwości,
- budować ekrany akustyczne w miejscach o dużej uciążliwości hałasu drogowego,
- zakładać pasy zieleni ochronnej (izolacyjne).

4.7.1. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska

Głównym problemem z zakresu ochrony przed hałasem w gminie Stara Dąbrowa jest uciążliwość hałasu pochodzenia komunikacyjnego, w szczególności z dróg wojewódzkich przebiegających przez gminę. Rozwiązaniem może być wymiana nawierzchni i modernizacja dróg oraz wprowadzanie zieleni, które w znaczny sposób ograniczą emisję hałasu (analogicznie jak dla emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych). Uciążliwość związana z hałasem przemysłowym może występować jedynie w granicach obiektu lub też ograniczać się do najbliższego otoczenia.

4.8. Poważne awarie

Definicje poważnej awarii i poważnej awarii przemysłowej określa odpowiednio art. 23 i 24 ustawy Prawo ochrony środowiska:

- *poważna awaria* - to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.
- *poważna awaria przemysłowa* przez pojęcie to rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Z oceny zagrożenia powiatu śremskiego wynika, że do potencjalnych zagrożeń mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowych należy zaliczyć:

- pożary,
- katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego,
- katastrofy budowlane,
- skażenie toksycznymi środkami przemysłowymi – transport substancji niebezpiecznych,
- klęski żywiołowe (susze, huragany, intensywne opady, powódzie).

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska.

WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez wykonywanie kontroli przedsiębiorstw.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Stargardzie Szczecińskim na terenie gminy Stara Dąbrowa występuje jeden zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Systematycznie przeprowadzane są czynności kontrolno-rozpoznawcze w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych w ZZR (zakładach zwiększonego ryzyka).

W ostatnich latach na terenie gminy nie odnotowano poważnych awarii lub klęsk żywiołowych.

4.9. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Począwszy od roku 2008 monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645). Zgodnie z powyższym rozporządzeniem monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola.

Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od rzutu anten instalacji emitujących pola elektromagnetyczne na powierzchnię terenu. Celem pomiarów jest wyłącznie określenie poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w miejscach dostępnych dla ludności, nie służą one natomiast określeniu wpływu poszczególnych obiektów emitujących fale elektromagnetyczne na poziom pól w środowisku. W związku z tym uzyskane wyniki nie mogą stanowić podstawy do wnioskowania o wielkości emisji pól elektromagnetycznych ze źródeł (obiektów) znajdujących się w pobliżu miejsc, w których realizowano pomiary.

Na terenie gminy jest jeden maszt sieci komórkowych w miejscowości Storkówko, ponadto planowana jest budowa stacji w Białuniu. Nie prowadzono pomiaru natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy. Jednak na podstawie analogicznie przeprowadzonych badań w gminach sąsiednich można stwierdzić, że nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności.

4.10. Edukacja społeczności lokalnej

Podstawowe cele dotyczące edukacji ekologicznej sformułowane zostały w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną.

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, że następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka, a środowiskiem na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasad rozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa. Ważnym

elementem jest podnoszenie świadomości ekologicznej, co jest warunkiem zapewniającym naszemu krajowi właściwe miejsce w zjednoczonej Europie.

W Polityce ekologicznej na lata 2009-2012, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016, celem średniookresowym w omawianym zakresie jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, która prowadzi do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich
- pośrodkowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska

Zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej zawarte są w wielu dokumentach o randze międzynarodowej. Jednym z ważniejszych dokumentów jest „Deklaracja z Rio” i „Agenda 21”. Na konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro przyjęto pięć dokumentów istotnych dla ochrony środowiska.

Z „Deklaracji z Rio” ważne są dwie zasady dotyczące udziału obywateli w sprawach dotyczących zagadnień środowiska. Są to:

Zasada 10 – Zagadnienia środowiskowe są najlepiej rozwiązywane na odpowiednim poziomie z udziałem wszystkich zainteresowanych obywateli. Każda jednostka powinna mieć zapewniony dostęp do informacji dotyczącej środowiska, w której posiadaniu jest władza publiczna. Zasada 10 obejmuje zarówno informacje dotyczące substancji niebezpiecznych, jak i działań podejmowanych w obrębie społeczności lokalnych, a także możliwości udziału obywateli w procesie podejmowania decyzji.

Zasada 23 – Ludność miejscowa i społeczności lokalne odgrywają znaczącą rolę w zarządzaniu środowiskiem i rozwojem ze względu na ich wiedzę i tradycję. Państwa powinny rozpoznawać i właściwie podtrzymywać ich tożsamość kulturową i zainteresowania oraz umożliwić im efektywny udział w osiąganiu zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej w podejmowaniu decyzji oraz uzyskiwaniu akceptacji społecznej dla realizowania polityki środowiskowej.

Podstawowym dokumentem, na którym powinna opierać się edukacja ekologiczna w Polsce, jest „Narodowa strategia edukacji ekologicznej”. Główne cele zawarte w tym programie, to:

- stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad zrównoważonego rozwoju, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
- zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najsukuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie informacji i decyzji wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia;
- wdrożenie zaleceń „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania państwa oraz integracji z Unią Europejską.

W Strategii wyróżniamy trzy sfery:

1. **Edukacja formalna** - to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych. Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. **Ekologiczna świadomość społeczna** – jest to stan poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogenicznym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne oraz media.
3. **Szkolenia** – to formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej, służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej, jak i dla potrzeb indywidualnych.

Zgodnie z „Narodową strategią edukacji ekologicznej” rząd powinien zapewnić wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne instytucjom publicznym na rzecz działań edukacyjnych realizowanych przez organizacje ekologiczne.

Ważnym jest, aby znaleźć odpowiednie środki przekazu, żeby informacja w zakresie wiedzy ekologicznej docierała do wszystkich grup społecznych i to zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Powinna ona

docierać do pracowników samorządowych, nauczycieli, do dzieci i młodzieży oraz wszystkich dorosłych mieszkańców powiatu.

Działania, jakie powinno się prowadzić na rzecz edukacji ekologicznej w gminie Stara Dąbrowa, to przede wszystkim:

- utworzenie w Urzędzie Gminy elektronicznej bazy danych o stanie środowiska w gminie;
- edukacja w lokalnych mediach i Internecie;
- edukacja ekologiczna w szkole;
  - zajęcia zawierające elementy edukacji ekologicznej w przedszkolach,
  - wprowadzanie przedmiotów w programach szkolnych - klasy o profilu ekologicznym,
  - uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym,
  - prenumeratę czasopism ekologicznych, wystawy ekologiczne, konkursy wewnątrzszkolne,
  - organizowanie cyklicznych spotkań informacyjnych przedstawicieli administracji rządowej, samorządowej, biznesu, zakładów pracy, podmiotów gospodarczych,
  - organizowanie różnego rodzaju konkursów i przeglądów związanych z estetyzacją, stanem sanitarnym, czystością i porządkiem publicznym – celem zaktywizowania lokalnego społeczeństwa w bezinwestycyjne procesy i czynności proekologiczne,
  - angażowanie uczniów i szkół w akcje sprzątnięcia terenu gminy, zbierania surowców wtórnych, wykrywanie i likwidacja dzikich wysypisk śmieci.
- organizowanie wystaw, konkursów, przedstawień, wycieczek, festynów;
- promowanie alternatywnej (rower, komunikacja zbiorowa) komunikacji w stosunku do samochodu osobowego;
- organizowania specjalistycznych szkoleń, między innymi w zakresie:
  - gospodarki wodno - ściekowej,
  - selektywnej zbiórki odpadów,
  - ochrony gruntów, wód powierzchniowych i podziemnych,
  - nawożenia i ochrony roślin,
- wydawanie broszur informacyjnych np. na temat prawidłowej gospodarki wodą itp.
- opracowanie i wdrażanie systemu szkoleń i edukacji szczególnie dla kobiet, młodzieży, rolników, specjalistów i lokalnych liderów w zakresie programowania idei demokracji lokalnej (samorządności), restrukturyzacji rolnictwa, zasad gospodarki rynkowej, ochrony zdrowia i ochrony środowiska naturalnego,
- włączenie gminnych instytucji kultury na rzecz środowiska poprzez animację ekologiczną,

Prowadzenie edukacji ekologicznej owocuje podwyższeniem wiedzy poza programowej wśród młodzieży szkolnej.

5. Zarządzanie Programem ochrony środowiska

5.1. Instrumenty realizacji programu

Polityka ekologiczna opiera się na ustawach, wśród których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane. Instrumenty realizacji programu ochrony środowiska wynikające z zapisów ustawowych można podzielić na:

- prawne,
- finansowe,
- społeczne,
- polityczne,
- strukturalne.

5.1.1. Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe). Działania władz samorządowych, przedsiębiorstw i innych podmiotów związane z ochroną środowiska muszą być osadzone w realiach obowiązującego planu wojewódzkiego i planów miejscowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca z 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy. Ponadto ustawa przedstawia

katalog zadań własnych gminy. Wśród nich są między innymi sprawy: ładu przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zieleni gminnej i zadrzewienia. Zadania gminy w zakresie ochrony środowiska zawarte w ustawie są przedstawione ogólnikowo, jednakże każde z tych zadań jest uszczegółowione w szeregu innych aktów prawnych, do których przestrzegania gmina jest zobowiązana.

Poniżej wymienione zostały ważniejsze kompetencje organów miasta w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, rolnictwa.

Ustawa „Prawo ochrony środowiska”:

- sporządzanie (wójt) i uchwalanie (rada gminy) programów ochrony środowiska z realizacji programu burmistrz miasta sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia radzie gminy,
- udostępnianie każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, znajdujących się w posiadaniu władz gminy,
- okresowe przedkładanie wojewodzie, przez wójta gminy, informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- przeprowadzanie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko,
- nakazywanie (w formie decyzji burmistrza) osobie fizycznej eksploatującej instalacje w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzające do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- wstrzymywanie użytkowania instalacji lub urządzenia, w drodze decyzji wójta, w razie naruszenia warunków decyzji określającej wymagania dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, prowadzonej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub niedostosowania się do wymagań,
- wyrażanie, w drodze decyzji wójta, na wniosek zainteresowanego, zgody na podjęcie wstrzymanej działalności po stwierdzeniu, iż ustaliły przyczyny wstrzymania działalności, lub oddania do eksploatacji obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji.
- w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska:
  - o przyjmowanie wyników pomiarów emisji prowadzonych przez użytkowników instalacji,
  - o przyjmowanie zgłoszeń instalacji z której emisja nie wymaga pozwolenia lecz może negatywnie oddziaływać na środowisko.
  - o sprawowanie, przez burmistrza miasta, kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością władz szczebla gminnego. Do wykonywania funkcji kontrolnych wójt może upoważnić pracowników urzędu miasta lub straży gminnej,
- występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego (wójt lub osoby przez niego upoważnione) w sprawach o wykroczenie przeciw przepisom o ochronie środowiska,
- występowanie przez miasto do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska:

- rozpatrywanie przez radę miasta przynajmniej raz w roku, informacji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa,
- przyjmowanie od wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska informacji o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu,
- wydawanie przez wójta gminy, w przypadkach bezpośredniego zagrożenia środowiska, właściwemu organowi Inspektoratu ochrony środowiska polecenia podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

- sporządzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, w którym uwzględnia się uwarunkowanie wynikające z dotychczasowego uzbrojenia terenu, stanu środowiska, wielkości i jakości zasobów wodnych, wymogów ochrony środowiska, infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania

gospodarki wodno-ściekowej,

- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa „Prawo energetyczne”

- opracowywanie i wdrażanie planów zaopatrzenia w energię.

Ustawa o Utrzymaniu porządku i czystości w gminach

- ustalanie w drodze uchwały szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- nadzorowanie utrzymania czystości i porządku w mieście,
- ochrona przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenie schronisk dla bezdomnych zwierząt.
- wydawanie zezwoleń na świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części.

Ustawa o odpadach

- nakazywanie posiadaczowi odpadów, w drodze decyzji burmistrza miasta, usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, ze wskazaniem sposobu wykonania tej decyzji,

Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym

- przyjmowanie informacji od podmiotów zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Ustawa o ochronie przyrody

- wykonywanie i popularyzacja ochrony przyrody,
- wprowadzenie form ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe), jeżeli wojewoda nie wprowadził tych form,
- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów i obiektów poddawanych ochronie przez radę miasta,
- umieszczanie tablic o ograniczeniach i zakazach lub innych oznakowań o poddaniu pod ochronę – na obrzeżach ochraniających kompleksów przyrodniczych i w pobliżu chronionych tworów przyrody,
- wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów,
- naliczanie opłat za usunięcie drzew lub krzewów,
- wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni, drzew lub krzewów oraz za ich usuwanie bez wymaganego zezwolenia.

Ustawa „Prawo wodne”

- zatwierdzanie uгод w sprawach zmian stosunków wodnych na gruntach,
- wyznaczanie części nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wód,
- nakazywanie właścicielowi gruntu przywrócenia poprzedniego stanu wody lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom, jeśli spowodowane przez niego zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie,
- wyznaczanie miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód.

Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227)

- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o środowisku i jego ochronie
- przygotowywanie decyzji odmawiającej udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.

5.1.1.1. Pozwolenia

Kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony środowiska na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii podzielone są pomiędzy regionalnego dyrektora ochrony środowiska, wojewodę, marszałka województwa i starostę, przyjmując za podstawowe kryterium rodzaj przedsięwzięcia

oddziaływującego na środowisko. Regionalny dyrektor ochrony środowiska posiada kompetencje w zakresie przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych.

Wojewoda posiada kompetencje w zakresie realizacji zadań wynikające z ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U z 2005 r. Nr 25, poz.202 ze zm.) oraz zadania wynikające z ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. z 2008 r. Nr 138, poz.865), związanych z gospodarowaniem odpadami wydobywczymi na terenach zamkniętych. Do kompetencji wojewody należy także rozpatrywanie odwołań od decyzji wydanych przez starostów na podstawie ustawy o handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz wydawanie rozstrzygnięć w tym zakresie, wydawanie decyzji w sprawie utworzenia grupy instalacji jednego rodzaju w celu wspólnego rozliczania uprawnień do emisji przez prowadzącego instalację (Dz. U. z 2004 r. Nr 281, poz. 2784 ze zm.) oraz prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie również prowadzenie spraw związanych z udostępnianiem informacji o środowisku i jego ochronie (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko - Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz.1227).

Marszałek województwa posiada kompetencje w zakresie:

- przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zakładów, gdzie jest eksploatowana instalacja, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, realizowanego na terenach innych niż wymienione.

Kompetencje do wydawania pozwoleń, dotyczących obiektów zaliczonych do inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska posiada Starosta. Do tej kategorii należą pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii: w tym pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, pozwolenia wodno-prawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenia na wytwarzanie odpadów, zatwierdzanie projektów prac geologicznych, przyjmowanie dokumentacji geologicznych, wydawanie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych dla przedsięwzięcia.

Wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) wpłynie na funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw określanych w polskim prawie jako szczególnie szkodliwe dla środowiska i wielu obiektów zaliczanych do kategorii mogących pogorszyć stan środowiska. Część z nich, w miejsce dotychczas obowiązujących pozwoleń odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) oraz oddziaływanie na stan środowiska poprzez hałas, promieniowanie będzie musiała uzyskać pozwolenia zintegrowane, w których uwzględnione będą wymogi BAT.

5.1.1.2. Kontrola przestrzegania prawa

Główne kompetencje kontrolne posiada wojewoda, co wynika z podporządkowania mu wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, wykonującego w jego imieniu zadania Inspekcji Ochrony Środowiska, a zatem odpowiadającego za kontrolę przestrzegania warunków określonych w pozwoleniach. Kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ochrony środowiska sprawują również marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zakresie objętym właściwością tych organów.

5.1.1.3. Monitoring stanu środowiska

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli jakościowy i ilościowy pomiar stanu środowiska. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czyni je instrumentem o znaczeniu prawnym.

5.1.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjna kara pieniężna i fundusze celowe.

5.1.2.1. Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. *Funkcja prewencyjna* realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w spo-

sób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska. *Funkcja redystrybucyjna* polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków finansowych przeznaczonych na cele ochrony środowiska. Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- wyłączenie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

Opłaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. Urząd Marszałkowski, organ miasta) lub jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne. Podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

5.1.2.2. Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ miasta. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

5.1.2.3. Fundusze celowe

Opłaty i kary zasilają fundusze celowe. Dla gminy istotne znaczenie mają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej: NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Szczecinie. Możliwe jest także wykorzystanie instrumentów niebędących w kompetencji władz miasta, poprzez porozumienie się z partnerami, w kompetencjach, których znajdują się dane instrumenty (starosta, wojewoda, samorząd wojewódzki).

5.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne służą realizacji zasady uspołecznienia zarządzania rozwojem miasta poprzez budowanie i usprawnianie partnerstwa. Z punktu widzenia władz samorządowych umownie wyróżnia się dwie kategorie działań:

- wewnętrzne, czyli dotyczące działań samorządów i realizowane poprzez działania edukacyjne,
- zewnętrzne – polegające na budowaniu komunikacji społecznej (konsultacje, debaty publiczne, kampanie edukacyjne).

5.1.4. Instrumenty polityczne

Do najważniejszych instrumentów politycznych należą zapisy składające się obowiązującą Politykę Ekologiczną Państwa, Program ochrony środowiska dla województwa zachodniopomorskiego, Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego, a także dokumenty składające się na politykę rozwoju gminy Stara Dąbrowa: Strategia Rozwoju, Plan Rozwoju Lokalnego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa.

5.1.5. Instrumenty strukturalne

Jako instrumenty strukturalne określić można strategię i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali gminy jest Strategia Rozwoju Gminy. Strategia wspomaga proces zarządzania na poziomie lokalnym.

5.2. Organizacja zarządzania środowiskiem

Program Ochrony Środowiska dla gminy Stara Dąbrowa jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2019 r., jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2012 - 2015). Program ten z

jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych działań i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane np. w transporcie czy gospodarce komunalnej muszą być brane pod uwagę w programie ochrony środowiska, a jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców gminy.

5.3. Systemy zarządzania środowiskowego

Koncepcja zarządzania środowiskowego jest odpowiedzią na sytuację, w której konieczne są nie tylko naprawy zaistniałych już szkód środowiskowych oraz spełnianie wymogów określonych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale także zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód. Na przedsiębiorstwach spoczywa obowiązek samodzielnego definiowania problemów środowiskowych i szukania, z wyprzedzeniem, środków zaradczych. Związane jest to z włączeniem zarządzania środowiskowego do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 001, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Rolą władz gminy mogą być działania inspirujące przedsiębiorstwa do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, choć ostateczne korzyści wynikające z jego wprowadzenia powinny znaleźć odzwierciedlenie w sytuacji rynkowej tych przedsiębiorstw. Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym starostw powiatowych i urzędów gminnych.

6. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne (I) i pozainwestycyjne (P) przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju gminy wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów poprzez ustalenie znaczenia i kolejności rozwiązania problemów z zakresu ochrony środowiska.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w gminnym programie ochrony środowiska muszą pozostawać w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym. W tym przypadku z przyjętym Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Stargardzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016 oraz Programem Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy 2016-2019.

W obu Programach przyjęto następujące cele:

Tabela 19 Cele POŚ (wojewódzki i powiatowy)

„Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019”	„Program Ochrony Środowiska Dla Powiatu Stargardzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016”
Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód oraz ochrona przed powodzią
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych	Dalsza poprawa jakości powietrza na terenie powiatu, zwłaszcza w obszarze miasta Stargard Szczeciński
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych oraz skuteczna ochrona linii brzegowej	Ochrona mieszkańców powiatu przed hałasem emitowanym przez środki transportu drogowego
Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Utrzymanie standardów dla pól elektromagnetycznych

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych	Ochrona mieszkańców i środowiska przed poważnymi awariami związanymi z transportem substancji niebezpiecznych
Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki	Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej
Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów	Zrównoważona pod względem ekonomicznym, ekologicznym i społecznym gospodarka leśna i wzrost lesistości oraz utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz jej rozwój
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia	Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i w trakcie eksploatacji złóż kopalin
Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi	Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu starogardzkiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna
Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do dokumentów sektorowych powiatu, i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa	Promowanie i wsparcie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w jednostkach samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwach powiatu starogardzkiego
	Rozwój „zielonych miejsc pracy”

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne, uchwały) dokonano wyboru priorytetów ekologicznych. Wyodrębnionych zostało siedem głównych priorytetów:

- Priorytet pierwszy – ochrona wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- Priorytet drugi – ochrona powietrza atmosferycznego,
- Priorytet trzeci - ochrona mieszkańców przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- Priorytet czwarty – racjonalna gospodarka odpadami,
- Priorytet piąty – ochrona powierzchni ziemi,
- Priorytet szósty – racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- Priorytet siódmy – zarządzanie środowiskiem i edukacja ekologiczna społeczeństwa.

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Stara Dąbrowa.

Tabela 20 Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych przewidzianych do realizacji w ramach Programu

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
Zarządzanie zasobami wodnymi	Priorytet pierwszy – ochrona wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi				
	Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	WIOS, PIG, RZGW, PSSE	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Racjonalne gospodarowanie wodą podziemną pod kątem minimalnego wykorzystywania jej do przemysłu, z wyłączeniem przemysłu rolno-spożywczego	Podmioty gospodarcze, Rolnicy, ARIMR	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje
	Rozbudowa sieci wodociągowej Chlebowko-Chlebowo-Rosowo	Gmina Stara Dąbrowa	2012	596 076	środki własne
	Rozbudowa SUW w miejscowości Załęcze	Gmina Stara Dąbrowa	2012	250 000	środki własne
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pralino	Gmina Stara Dąbrowa	2013	1 460 000	środki własne
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łęczycza – Załęcze	Gmina Stara Dąbrowa	2014	1 700 000	środki własne
	Budowa oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Białutń	Gmina Stara Dąbrowa	do 2012	903 000	środki własne
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chlebowko	Gmina Stara Dąbrowa	2015	1 000 000	środki własne
	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stara Dąbrowa w kierunku stadionu piłkarskiego	Gmina Stara Dąbrowa	2012	60 000	środki własne
	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stara Dąbrowa w kierunku stadionu piłkarskiego	Gmina Stara Dąbrowa	2012	55 000	środki własne
	Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łęczycza	Gmina Stara Dąbrowa	2012	70 000	środki własne
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków i przestrzeganie warunków technicznych ich montażu w miejscach gdzie budowa kanalizacji jest utrudniona ze względu na trudności ekonomiczne	Prywatni właściciele, Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy, Środki własne, Dotacje, Kredyty
	Wspieranie budowy szpitalnych zbiorników na gnojowice i/lub gnojówkę oraz	Prywatni właściciele, ARIMR	zadanie ciągłe		Środki własne Kredyty

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
Ochrona przeciwpowodziowa	plyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt				
	Budowa i renowacja zbiorników małej retencji	RZWG ZZMIUW, właściciele nieruchomości	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
Priorytet drugi – Ochrona powietrza atmosferycznego					
Kontrola stanu jakości powietrza	Rozwój sieci monitoringu jakości powietrza przez udział gminy w monitoringu regionalnym	Gmina Stara Dąbrowa WIOŚ	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Utrzymanie zieleni w poszczególnych miejscowościach	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy
	Termomodernizacja dachu budynku szkolnego w miejscowości Pralino	Gmina Stara Dąbrowa	2012	180 000	Budżet gminy
	Inwestycje w energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych	Przedsiębiorstwa Prywatni właściciele	zadanie ciągłe		Dotacje Kredyty Środki własne przedsiębiorców
	Promowanie kotłowni wykorzystujących alternatywne źródła energii (biomasa, pompy ciepła)	Organizacje pozarządowe, Przedsiębiorstwa, Gmina	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
Redukcja zanieczyszczeń z transportu	Usuwanie azbestu z obiektów i instalacji budowlanych	Właściciele nieruchomości Gmina Stara Dąbrowa	do 2032		Środki własne właścicieli ii Budżet gminy, WFOŚiGW Pożyczki Dotacje Kredyty
	Prowadzenie ewidencji azbestu, Aktualizacja gminnego Programu usuwania azbestu	Gmina Stara Dąbrowa Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe 2015	ok. 10.000,00	Budżet gminy środki własne, Ministerstwo Gospodarki
	Opracowanie kampanii promocyjno-edukacyjnej zachęcającej mieszkańców do zmiany systemu ogrzewania na bardziej ekologiczne	Zarządcy sieci gazowej Organizacje pozarządowe	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Bieżąca modernizacja i budowa dróg i ciągów komunikacyjnych	Zarządcy dróg	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
samochodowego	Promowanie intensyfikacji ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje
Przytytet trzeci – ochrona mieszkańców przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych					
Wdrażanie rozwiązań na rzecz ograniczenia hałasu	Obsadzanie dróg drzewami, stosowanie pasów zieleni Ochrona mieszkańców przed lokalnymi emisjami hałasu związanymi np. z działalnością usługową i przemysłową Identyfikacja i sporządzenie wykazu terenu wokół dróg i linii kolejowych z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, terenów zagrożonych hałasem i obszarów ograniczonego użytkowania	Zarządcy dróg Przedsiębiorcy, WIOŚ	zadanie ciągłe zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie Środki własne jednostek realizujących zadanie
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Wybieranie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego Kontrola wprowadzania do środowiska nowych urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych stacji transformatorowych	WIOŚ Przedsiębiorcy Gmina Stara Dąbrowa WIOŚ Właściciele sieci elektroenergetycznych	zadanie ciągłe zadanie ciągłe zadanie ciągłe zadanie ciągłe	2012-2015	Środki własne jednostek realizujących zadanie Środki własne jednostek realizujących zadanie Środki własne jednostek realizujących zadanie Środki własne
Przytytet czwarty – racjonalna gospodarka odpadami					
Organizacja nowego systemu gospodarki odpadami	Organizacja selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy Wdrożenie nowych zasad gospodarowania odpadami komunalnym w gminie w związku z wejściem w życie z dniem 01.01.2012 r. ustawy z dn. 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw Współpraca przy budowie regional-	Gmina Stara Dąbrowa Gmina Stara Dąbrowa Gmina Stara Dąbrowa,	2012 do 2013 2012-2019	53 500	środki własne środki własne środki własne

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
	nego kompleksowego systemu gospodarowania odpadami z uwzględnieniem recyklingu wewnętrznego i wykorzystania odpadów, jako surowców wtórnych w oparciu o projektowane ZZO i instalację w Łęczycy	ZZO w Łęczycy			
	Bieżąca likwidacja (w przypadku ich powstania) miejsc nielegalnego składowania odpadów (dziłkie wysypiska).	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe	w zależności od potrzeb	środki własne
Prilonytet: piaty – ochrona powierzchni ziemi					
Ochrona gleb	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Właściciele terenów	zadanie ciągłe		Środki własne
	Zalesianie nieużytków i gleb najniższych klas bonitacyjnych	ARIMR Właściciele terenów	zadanie ciągłe		Środki własne
	Ochrona gleb przed erozją poprzez wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych	Właściciele gruntów	zadanie ciągłe		Środki własne
	Ograniczenie zużycie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, mających negatywny wpływ na gleby i na jakość wód podziemnych i powierzchniowych	Właściciele gruntów, OSChR, ODR	zadanie ciągłe		Środki własne
	Promowanie stosowania dobrych praktyk rolniczych	Ośrodki Doradztwa Rolniczego ARIMR	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
Ochrona złóż kopalin	Racjonalne wykorzystanie zasobów kopalin	Użytkownicy kopalin	zadanie ciągłe		Środki własne przedsiębiorców
	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Użytkownicy kopalin	zadanie ciągłe		Środki własne przedsiębiorców Dotacje
	Nadzór nad prawidłowym procesem rekultywacji terenów wyrobisk poeksploatacyjnych	Starostwo Powiatowe Użytkownicy kopalin	zadanie ciągłe		Środki własne przedsiębiorców
	Poprawa jakości i efektywności oświetlenia drogowego na terenie gminy.	Gmina Stara Dąbrowa	2012-2015	404 698	środki własne, środki zewnętrzne
Prilonytet: szósty – racjonalne użytkowanie zasobów przyrody					
Ochrona obszarów chronionych	Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych	Organy zarządzające obszarami chronionymi	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
Ochrona lasów	Ochrona obszarów, zespołów i obiektów nie objętych jeszcze ochroną prawną, a prezentujących dużą wartość przyrodniczą.	Właściciele obszarów Gmina Stara Dąbrowa	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zgodnie z koncepcją sieci ekologicznej NATURA 2000	Gmina Stara Dąbrowa RDOŚ Nadleśnictwa	2012-2015		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje
	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego ograniczonego dostępu do terenów cennych przyrodniczo	Gmina Stara Dąbrowa	2012-2015		Budżet gminy
	Zabiegi pielęgnacyjne i sanitarne w drzewostanie oraz urządzenie małej architektury na terenie parku Stara Dąbrowa	Gmina Stara Dąbrowa	2012	61 574	środki własne
	Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych	Nadleśnictwa Właściciele lasów	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje
	Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień i zakrzewień, jako ważnych korytarzy ekologicznych	Gmina Stara Dąbrowa Właściciele gruntów	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom	Nadleśnictwa Właściciele lasów	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Edukacja leśna społeczeństwa oraz dostosowanie lasów do pełnienia różnorodnych funkcji przyrodniczych i społecznych	Gmina Stara Dąbrowa Nadleśnictwa, Powiat	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Udzielanie informacji właścicielom lasów w sprawie prawidłowych zasad gospodarki leśnej	Gmina Stara Dąbrowa Nadleśnictwa	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków zagrożonych	Gmina Stara Dąbrowa RDOŚ	2012-2015		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
Priorytet siódmy – zarządzanie środowiskiem i edukacja ekologiczna społeczeństwa					
Ochrona roślin i zwierząt	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Gmina Stara Dąbrowa	2012-2015		Budżet gminy
Integracja aspektów środowiskowych z planowaniem przestrzennym					

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
Szkody w środowisku	Przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy
	Wzmocnienie egzekwowania przepisów ochrony środowiska	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy
Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych	WIOŚ	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody wyrządzone w środowisku	WIOŚ Organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom na terenie gminy	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy
	Rozwijanie i aktualizacja informacji o zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	WIOŚ Służby gminne	zadanie ciągłe		Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Badanie przyczyn powstawania poważnych awarii dla środowiska z okresowym sporządzaniem raportów	WIOŚ PSSE Służby gminne	2012-2015		Środki własne jednostek realizujących zadanie
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Usuwanie skutków poważnych awarii	Gmina Stara Dąbrowa WIOŚ	2012-2015		Budżet gminy Środki własne
	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Gmina Stara Dąbrowa Państwowa Straż Pożarna Organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Wspieranie placówek oświatowych przez władze samorządowe	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy
	Tworzenie i realizacja programów edukacji ekologicznej	Gmina Stara Dąbrowa Placówki oświatowe	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie
	Prowadzenie stałych akcji edukacyjno-oświatowych tj. festyny, konkursy	Gmina Stara Dąbrowa Nadleśnictwo Organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie Dotacje
	Informowanie mieszkańców o zasadach dostępu do informacji o środowisku i	Gmina Stara Dąbrowa	zadanie ciągłe		Budżet gminy

CELE	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji	Szacunkowe nakłady całego zadania [zł]	Potencjalne źródła finansowania
	formach społecznego udziału w procesach decyzyjnych Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie Rozwój sieci przyrodniczych prowadzenia szkoleń	Gmina Stara Dąbrowa Placówki oświatowe	zadanie ciągłe		Budżet gminy Środki własne jednostek realizujących zadanie

7. Podsumowanie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Dąbrowa na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 przyjętego przez Radę Gminy Stara Dąbrowa uchwałą Nr .....z dnia.....

Podstawę niniejszego opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych m.in. przez: Gminę Stara Dąbrowa, GUS, WIOŚ, RZGW, ZZMiUW, ZZDW, RDOŚ. Informacje wykorzystane w opracowaniu posłużyły określeniu stanu aktualnego komponentów środowiska przyrodniczego.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regionalnym (Program Wojewódzki, Strategia Wojewódzka) oraz z dokumentów i koncepcji władz gminy, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół opracowujący Program.

Wyboru priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne) i wewnętrzne, a także inne wymagania w zakresie jakości środowiska.

Wyodrębnionych zostało siedem głównych priorytetów:

- Priorytet pierwszy – ochrona wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- Priorytet drugi – ochrona powietrza atmosferycznego
- Priorytet trzeci - ochrona mieszkańców przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
- Priorytet czwarty – racjonalna gospodarka odpadami
- Priorytet piąty – ochrona powierzchni ziemi
- Priorytet szósty – racjonalne użytkowanie zasobów przyrody
- Priorytet siódmy – zarządzanie środowiskiem i edukacja ekologiczna społeczeństwa

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Stara Dąbrowa.

Niniejszy dokument jest dokumentem planistycznym i nie stanowi przepisów prawa miejscowego. Nakreśla jedynie kierunek, w jakim powinien podążyć samorząd mając na celu zachowanie i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

8. Literatura

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.),
- Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 493 ze zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. 2001 r. Nr 63, poz. 638 ze zm.),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. z 2003 r. Nr 66, poz. 620 ze zm.),
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4 poz. 44 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie integrowanej produkcji (Dz. U. z 2004 r. Nr 178, poz. 1834 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań

- związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 r. Nr 257, poz. 2573 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. z 2008 r. Nr 80, poz. 479),
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia (Dz. U. z 2008 r. Nr 103, poz. 664)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 nr 120, poz. 826),
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. z 2008 r. Nr 82, poz. 501),
  - Planowanie Gospodarki Odpadami w Polsce. Poradnik – powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami, wyd. MIKOM, Warszawa 2002 r.,
  - Programowanie ochrony środowiska w gminie, czyli jak skutecznie zaplanować i wdrożyć gminny program ochrony środowiska, Tom 1 – podręcznik, 2009 r., Arnold Bernaciak, Marcin Spychała,
  - Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002r.,
  - Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016,
  - Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010,
  - Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019,
  - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Stargardzkiego,
  - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
  - Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
  - Raporty WIOŚ,
  - Informacje z Gminy,
  - Dane Głównego Urzędu Statystycznego,
  - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie,
  - Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego,
  - Strony internetowe Centrum Informacji o Środowisku: www.cios.gov.pl,
  - Strony internetowe Ministerstwa Środowiska: www.mos.gov.pl,
  - Strony internetowe Natura 2000: www.natura2000.mos.gov.pl/natura2000 i www.natura2000.org.pl.
  - Strony internetowe www.panorama-miast.com.pl
  - Strona internetowa www.bts-gsm.eu
  - Strony internetowe www.cire.pl.
  - Strony internetowe www.baza-oze.pl
  - Strony internetowe www.energiaodnawialna.net
  - Plany odnowy miejscowości,
  - Strategia rozwoju gminy Stara Dąbrowa
  - Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stara Dąbrowa

